

Νέοι "άνθρωποι

ΔΙΗΓΗΜΑ - ΠΟΙΗΣΗ - ΚΡΙΤΙΚΗ
ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α. ΗΒΑΡΟΥ. — Ρομαντισμός (μελέτη) — μετάφρ. 'Αλέξανδρου Ζίτα. — ΜΕΝΟΣ ΦΙΛΗΝΤΑΣ. — Γλωσσολογικά (σημειώματα). — ΠΕΤΡΟΣ ΛΑΜΠΙΕΤΗΣ. — Το τραγούδι του Ζεβγά (ποίημα). — GEORGES FACUS. — Οι αιτίες της παρακμής της κινέζικης τέχνης (μελέτη) — μετάφραση: Ηλ. Ζιώγα. — ΚΩΣΤΑΣ ΘΡΑΚΙΩΤΗΣ. — 'Όχι αδρέφια μου, όχι αδρέφια! . . . (ποίημα). — ΒΑΣΟΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΤΗΣ. — Τα δύο φεγγάρια (διήγημα). — Η. ΕΠΙΒΑΤΙΑΝΟΣ. — Μερικά για την κριτική στις εικαστικές τέχνες, (σημείωμα).

Η ΓΝΩΜΗ ΜΑΣ: 'Απ' άφορμή ενός «ξεσκεπάσματος» — 'Ένα γράμα στο Ριζοσπάστη κτρ. — Φαινόμενα — Το δεύτερο φυλάδιο των «Πρωτοπόρων». — Το λατινικό αλφάβητο — 'Η «πνευματική δικτατορία». — ΤΟ ΘΕΑΡΟ. — 'Ελεφθέρα σκηνή. — 'Η σκουριά (Α.Ζ.) — Η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ. — 'Αστεριάδης ('Ηλία Ζιώγα) — ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ: Τυμφουστού: 'Ο άνθρωπιστής (Κ.Κ.) — Ξένη πνευματική ζωή — Με δύο λόγια — 'Αλληλογραφία.

“ΝΕΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ,”

ΜΗΝΙΑΙΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Τὰ χειρόγραφα εἰς τὴν δημοσίευσίν αὐτῃ εἰς ὅχι δὲν ἐπιστρέφονται.

ΣΥΝΤΡΟΜΒΗΣ: ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ:

ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ: ΔΡΧ. 50

ΕΞΑΜΗΝΗ: ΔΡΧ. 30

ΣΥΝΤΡΟΜΒΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ:

ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ ΔΡΧ. 40

“HOMMES NOUVEAUX,”

REVUE MENSUELLE DES LETTRES

Lettres et mandats: Elie Ziogas
Rue Aristides Kallithe-Athènes

Les manuscrits publiés ou non ne
sont pas rendues.

ABONNEMENTS EXTERIEUR

POUR UN AN FR. 40

TABLE DES MATIÈRES

A. LOUNATSARSKY :	Pouchin—étude
T. ANTHIAS :	Le voilier—poésie
EL. ZIOGAS :	Famille bourgeoise—nouvelle
ST. TSAKIRIS :	L'œuvre littéraire de Psichari—fragment d'une étude
MENOS FILINTAS :	Remarques sur la langue grecque moderne—étude
K. THRAKIOTIS :	Très humaine!—poésie
CHARLES PETRASCH :	Un sculpteur: CHAROUX—étude
CHARLES VILDRAC :	Soit homme—poésie
Notre opinion sur les faits du mois.—Les livres—la vie littéraire à l'étranger—Actualités.	

Στὰ ἐρχόμενα φύλα μας εἰδικὴ σελίδα γιὰ τὸ θέατρο καὶ τὴ ζωγραφικὴ καὶ συνεργασία: HENRI BARBUSSE Ὁ χρῆστος ἐνάντια στὸ θεὸ — G. MICHON: οἱ διανοούμενοι καὶ ὁ μέγας καπιταλισμὸς.— G. FUCHS: Οἱ αἰτίες τῆς παρακμῆς τῆς κινεζικῆς τέχνης.— ASSMUS: Ἡ ὀλισθητικὴ ἀντίληψη τοῦ Μαρξισμοῦ.— ΠΕΤΡΟΥ ΛΑΜΠΕΤΗ: Τὸ τραγοῦδι τοῦ ζεβγά.— ΨΙ-ΨΙ: Ἡ Γκεπεῦδ, διήγημα.— Κ. ΘΡΑΚΙΩΤΗ: Σολωμολατρεία—Βερμπαισμὸς — Ἡ ποίηση τῶν νέων. — Μ. ΦΙΛΗΝΤΑ: Γλωσσολογικά.

Νέοι ἄνθρωποι

ΔΙΗΓΗΜΑ - ΠΟΙΗΣΗ - ΚΡΙΤΙΚΗ
— ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ —

ΦΛΕΒΑΡΗΣ 1930 ΦΥΛ. 1
ΔΙΕΦΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΡΟΜΕΣ: ΗΛ. ΖΙΩΓΑ
ΑΡΙΣΤΕΙΑΣ 157 ΚΑΛΙΘΕΑ ΑΘΗΝΑ

A. LOUNATSARSKY

Ο ΠΟΥΣΚΙΝ

Ὁ Ἀλέξανδρος Πούσκιν—ἄγνωστος στὴν Ἑλλάδα—γενήθηκε στὴ Μόσκα στὰ 1799 καὶ πέθανε 37 χρονῶ σὲ μονομαχία. Εἶναι ὁ μεγαλειότερος ποιητὴς τῆς Ρουσίας. Ἡ σημερινὴ Ρουσία ἀγαπᾷ καὶ διαβάζει τὸν Πούσκιν. Ἡ μεγάλη Ρούσικη ἐπιθεώρηση «Κρασνάια Νίβα» εἰσιμαίει γιὰ τὸ 1930 τὴν ἐκδοσὴ τῶν ἀπάντων τοῦ Πούσκιν μὲ σημειώσεις καὶ σχόλια. Ὁ Λουνάτσαρσκυ στὴν παρακάτω μελέτῃ ποὺ μεταφράζουμε, ἐξηγεῖ τὸ τραγικὸ μεγαλεῖο τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἔργου τοῦ Πούσκιν, τὸ ρόλο του καὶ τὴν «ἀφελιμότητα» του στὴν ἐπαναστατικὴ Ρουσία. Ἡ μελέτῃ τοῦτῃ ἐνὸς σημεριοῦ μαρξιστῆ κριτικοῦ γιὰ ἓνα ποιητὴ ποὺ πέρασε, συνδιάζει τὴ μαρξιστικὴ ἀκριβεία μὲ τὴ λεπτὴν ἀντίληψη τῆς χάρις καὶ τῆς ὀραιότητος τοῦ ἔργου. Καὶ καθὼς λέει ὁ ἴδιος ὁ Λουνάτσαρσκυ, ἡ κριτικὴ δὲν οφείλει μονάχα νὰ ποξεράνει καὶ νὰ ταξινομήσει τὰ τριαντάφυλα, οφείλει ἐπίσης νὰ ρουφήξει καὶ τὰ ῥωμα τους.

N. H.

Ἐνας συγγραφέας ἀπ' τοὺς δικούς μας τοὺς πιὸ μεγάλους. Τέτιος ἦτανε στὴ ζωὴ του καὶ ἴδιος μνήσκει μὲς τὴν ἐποχὴ μας. Ἄν καὶ ὁ τρόπος γιὰ νὰ τὸν ἐχτιμήσει κανεὶς ἄλλαξε στὸ πέρασμα τῶν χρόνων, ὡστόσο ὅμως τώρα ἀρχίζονε νὰ τὸν μελετοῦνε ἀπὸ μιὰ κριτικὴν ἀποψη. Ἀναγνωρίζει κανένας βέβαια ὅτι ἀπὸ καθαρὰ αἰσθητικὴ ἀποψη εἶναι ἓνας ἀσύγκριτος καλλιτέχνης ποὺ κανεὶς δὲν τὸν ξεπέρασε. Μιὰ «ἀναθεώρηση ἀξίας» δὲ θὰ ἐφαρμοζότανε βέβαια στὴν ἀδιαφιλονίκητη θέση ποὺ κατέχει ὁ ποιητὴς. Ὅμως θὰ ἐκπληρωνότανε κάτω ἀπ' ἓνα σημείο μιᾶς γενικῆς ἀναθεώρησης τῆς τέχνης, τῆς θέσης καὶ τῆς ἀποστολῆς τῆς Τέχνης μέσα στὴν κοινωνία.

Ἀπ' τὴ μιὰ μεριά, μιὰ ὀραιότητα φόρμας ποὺ δὲν ξεπεράστηκε, κι' ἀπ' τὴν ἄλληνα ἡ ποικιλία, καὶ τὸ βάθος, ἐξασφαλίζονε στὸ ἔργο του, μιὰ λαμπρὴ διάρκεια. Πάντα τοῦτο τὸ ἔργο, κατορθώνει νὰ διαλύσει μὲ τὴ λάμψη του τὰ πυκνὰ σύγνεφα ποὺ συχνὰ τὸ ἀπειλοῦνε.

Ὅχι σπάνια, τύχαινε νὰκούσει κανένας: Ὁ Πούσκιν βέβαια εἶναι ἓνας μέγας maître τοῦ style, ὅμως ὅσο γιὰ τίς σκέψεις του γιὰ τὸν κόσμον, εἶναι πολὺ κατώτερος ἀπ' τοὺς μεγάλους ποιητὲς τῶν ἄλλων λαῶν: τοῦ Σαίξπηρ, τοῦ Μπαίρον, τοῦ Σύλερ, τοῦ Γκαίτε.

Τοῦτο δὲν ἐμποδίζει, τ'ὄτι τὸ παραμῦθι κατὰ τὸ ὅποιο ὁ Πούσκιν διασκεδάξοντας μὲ τὸν ἑαυτὸ του, διασκεδάξε τοὺς ἄλλους μὲ τὴ βοήθεια τῶν «γλυκῶν συμφωνιῶν τῆς λύπης του», σιγὰ-σιγὰ διαλυότανε.

Ἦτανε φανερὸ πὼς στὸ πρόσωπο τοῦ Πούσκιν, βρῖσκαμε τὸν ποιητὴ ἐνὸς ἐξαιρετικοῦ βάρους σκέψης καὶ αἰσθηματος ποὺ σὲ τοῦτα τὰ ὄρια μέσα δὲν ὑστεροῦσε ἀπ' τοὺς πιὸ μεγάλους.

Ἡ ἐποχὴ ποὺ ζοῦμε εἶναι ἡ μεγαλειώδης ἐποχὴ ὅπου ἀναθεωροῦμε τίς ἀξίες τοῦ παρελθόντος. Μπαίνουμε σὲ μιὰ περίοδο ἐντελῶς καινούργια ὄχι μονάχα γιὰ τὴ ζωὴ τῆς χώρας μας, ἀλλὰ γιὰ ὀλόκληρη τὴν ἀνθρωπότητα. Εἴμαστε ἀκλόνητα

πεπεισμένοι πώς πρέπει να στηριχτούμε απάνου στις κατάρτησες της περασμένης γενιάς αν και απ' την ταξικήν άποψη, άφτη ή γενιά μās είναι ξένη. Δέν εκθειάζουμε καθόλου την άπόσπαση του κάθε τι πούναι παλιό και τούτες οι τάσες «φουτουριστικές πρώτ' απ' όλα» βρίσκουν μιá σοβαρήν αντίσταση από μέρους της κομμουνιστικής σκέψης. Μήτε θέλουμε να γονατίσουμε μπροστά στις άρχαίες άξίες, πιστέβουμε σένα μέλυν πιό λαμπρό, είμαστε βέβαιοι ότι βαδίζουμε προς ένα πολιτισμό πιό άνώτερο πού θα ξεπεράσει όλες τις κορφές πού ο άρχαίος πολιτισμός έδωσε στους λαούς.

Για να φτάσουμε εκεί, άς εγκαταλείψουμε κάθε οίχτο για τις καθιερωμένες άρχές, άς αναθεωρήσουμε από μιá κριτικήν άποψη τó θησαυρό των ανθρώπινων άξιών και ξεχώρα των δικών μας άξιών, αλλά άς πάρουμε πρώτ' απ' όλα κάθε τι από τó θησαυρό τούτο πού μās είναι άναγκαίο για τó δρόμο μας προς τά μπροστά!

Έτσι πραγματικά ή εποχή μας ένιωσε τόν Πούσκιν. Ο Λένιν άς τó σημειώσουμε, άγαπούσε μένθουσιασμό τόν Πούσκιν. Χτυπούσε βέβαια άθε τι πού μās είναι ξένο, στόν ποιητή, σαν **επηρεασμένο** απ' την εποχή του και την τάξη του, ώστόσο όμως θάμαζε την ώραιότητα της Πουσκινικής γλώσσας, τή μουσικότητα, τις εικόνες, κείνη την λεπτότατην έβαστησία και την άπέραντη εκείνη σκέψη, πού άποτελούνε τόν πλούτο τού έργου.

Η φιλολογική μαρξιστική κριτική μας είναι άκόμα νέα, σδι μάλιστα ένδιαφέρει τόν Πούσκιν. Ωστόσο μπορεί κανείς να βεβαιώσει πώς ή εποχή μας κατάφερε να ρίξει λίγο φως στο πρόσωπο τού ποιητή, στη ζωή του και στο έργο του.

Κανένας πιά δέν μπορεί να μιλήσει για ένα δῆθεν «έλλητισμό» τού Πούσκιν, για την «ήλιακή μακαριότητα» του, για την «έφτυχία» του, για την «έφτυχισμένη του φύση» κτλ.

Νά τó θέμα πού καθιερώθηκε απ' τó αστικό μάθημα, απ' τó με μιστό στόν τσαρισμό δασκάλεμα, πούχε συφέρο να κάνει τόν Πούσκιν, τόν ποιητή τού σχολειού για τά παιδιά και τους νέους, τó «λεπτό» μαίτρε της ρούσικης γλώσσας,

«στόλισμα» για να μπει στη μετώπη μιās Κυβερνητικής Ρουσίας.

Ξέρει κανένας έξ άλλου πώς άφτοι οι ίδιοι οι Έλληνες είχανε συνείδηση της τραγικότητας της ζωής, νιώθανε τó βάρος της και γνωρίζανε τή φορική μπροστά στη Μοίρα.

Ξεχωρίζουμε λοιπόν στόν Πούσκιν τά μισοσβυσμένα τούτα και μάλιστα άρωσταίρικά σημάδια πού έξηγούνε τή σπαρχατική του κραβγή «Α! να μην τρελαθεί κανείς!»

Η γαλήνη; Άπ' άφτá τά νεανικά του χρόνια ο Πούσκιν τήν είδε ταραγμένη, θολωμένη απ' τις δοκιμασίες πού τράβηξε και τους πολιτικούς διωγμούς. Κοντά στο τέλος της ζωής του είναι κυριολεκτικά σαν άλαφιασμένους.

Με τή θελιά των χροών στο λαϊμό, με χίλιες δυό φιλολογικές, κοσμικές και πολιτικές ένιες: τó άνικανοποίητο πού νιώθει για τόν έαφτό του και τó έργο του, τó σιδερένιο χέρι της άπολυταρχίας «πού χαδέβει τόν ποιητή» και πού όμως ξεγδέρνει μέχρι να ματώσει την αξιοπρέπεια του και τις δημιουργικές του όρμες.

Ο Πούσκιν μάχεται ενάντια μανάριθμητα «σκάνταλα» πού οι όχτροί του σπέρνουνε σκόπιμα στο δρόμο του: θυμό του απάνου τόν αδύναμο όρμαίει στο σκυλολόι πού τόν βασανίζει: άναγκαστικά στο τέλος τούτο τó σκυλολόι τόν τσακίζει.

Η επίσημη ιστορία της φιλολογίας άρέσει να παραβάλλει τó «φωτισμένο Πούσκιν» με τó «σκοτεινό Λερμοντόβ». Τίποτα πιό ψέμα από τούτη την αντίθεση.

Άς εξετάσουμε πιό βαθιά τους δυό ποιητές: θά δει κανείς μ' έκπληξη πόσο μιάζονε στα φυσικά τους, χωρίς να μιλήσουμε και για τις όμοιες τύχες τους.

Η άνάλογη κοινωνική θέση τους τó έξηγει: κι άφτός ο Πούσκιν, ανήκε σ' άφτη τή μέση τάξη των έβγενών πού κοιτούσε με φτόνο και θυμό την ύπεροπτική και ματαιόδοξη άριστοκρατία των μεγάλων τσιφλικάδων κι' άνωτέρων κυβερνητικών υπάλληλων.

Τόν περιτρογύριζε κιόλας εκείνη ή γενιά πού δέν μπορούσε κανένας να θωρεί πάρεξ με λύπη.

Ο Πούσκιν τώρα μιλούσε για την

«άρώστια τού αιώνα» πού τότε βασάνιζε και απ' την όποια κι' ο Λερμοντόβ επίσης θά ζητήσει να λυτρωθεί.

Έτσι άφτη ή γαλήνη, ύπήρχε στόν Πούσκιν, καθώς και σε κάθε φύση πλούσια και πού ποθεί την έφτυχία, ως τόσο όμως δέν τούδινε πάρεξ τήν πορηγορία και τó λυτρωμό απ' τις όδυνηρές έντύπωσης πού άφτός δεχότανε.

Η πεθυμιά τού νάποφύγει τις σύγκρουσες με τó καθεστώς τού Νικόλαου τού Ιου, ή πεθυμιά τού να δικαιολογήσει λιγάκι τόν έαφτό του για τις προσπάθειες του για ένα συμβιβασμό με τó έφιαλτικό τούτο καθεστώς, ή πεθυμιά τού να ξεχαστεί σε εικόνες πιότερο άφηρημένες και ήρεμες, τούτη ή πεθυμιά ζει πάντα στην ψυχή τού ποιητή, τού φέρνει κάποτες ήσυχες σκέψεις, όμως γενικά συντριβει σά βαρό φορτίο τή συνείδηση τού Πούσκιν κέκδηλώνεται σε κάθε του έργο συχνά μάλιστα παραμορφώνοντας τó.

Καταλαβαίνει κανένας λοιπόν τώρα τούτο τó έργο πού κέρνει τόνομα της «γαλήνιας άρμονίας» και πού είναι μέχρι τις ρίζες ποτισμένο από τραγικότητα, καθώς είναι και τó έργο τού Λερμοντόβ, τού Γκόγκολ (πού θελήσανε τó ίδιο να τόν κάνουνε ένα «δισκεδαστικό τύπο»!), τού Ντοστογιέφσκυ κι άλλων.

Τόν Πούσκιν δέν μπορεί κανείς να νιώσει σά συγραφέα, παρά όταν ξετάσει σαν κοινωνικό φαινόμενο κι' όταν τόν μελετήσει με τή μαρξιστική μέθοδο. Μονάχα ο μαρξισμός μπορεί να ανα-

καλύψει την άληθινή έννοια των τυχών της χώρας, μελετώντας την εξέλιξη και την άποσύνθεση ώρισμένων τάσεων,

Τό να ξέρουμε την οικονομική και κοινωνική εξέλιξη των τάσεων της χώρας μας, με την εξέταση τού αντικαθεφτίσματος τούτης στη φιλολογία, είναι σά να νιώσει κανείς καλά τόν Πούσκιν, να έχτιμήσει τή θέση πού κατέχει, να διεισδύσει στο έργο του, σε κάθε του στίχο και σε κάθε του φράση. Όφείλει κανείς νάχει υπ' όψη του τις αντίθεσες πού δημιουργούνται στην εποχή τού ποιητή, να καταλαβαίνει κανείς καλά την άναλογία των αντίθετων δυνάμεων και τή θέση τού Πούσκιν, πού έξ άλλου είχε βαθιά συναίστηση της τάξης του.

Ήτανε ο αντιπρόσωπος ένός μέρους των έβγενών και της κίνησης πούσπρωχνε τή φράξια τούτης των έβγενών νάφομοιωθεί λίγο—λίγο με τή μπουρζουαζία, συνεπούμενα, για να τόν καταλάβει κανένας όφείλει να νιώσει την κοινωνική σημασία των έργων του και να δοκιμάσει την ίκανοποίηση σδι βρήκε την κοινωνική σημασία.

Μπορούμε κι' έχουμε χρέος να θεωρήσουμε τόν Πούσκιν σύγχρονό μας και συνεργάτη μας, άφου άφομώσουμε τά έργα του από μιá κριτικήν άποψη. Έτσι θά τόν απαλλάξουμε απ' τά τρωτά πού μπορεί νάχει, έτσι δέ θάνα δυνατά πιά να παραμορφώνεται, έτσι θάνασταθεί για να ζήσει μεταξύ μας μιá γόνιμη ζωή.

Μεταφρ. ΑΛΕΞ. ΖΙΤΑΣ

ΤΟ ΙΣΤΙΟΦΟΡΟ

Σαν πελαγοδρομήσαμε, τότε, στόν πόνο μας πιστοί, —σκιάβοι, πού νοσταλγήςαν πατρίδα δλη τή γῆ— κάποια άγωνία μās έδωρεν από τó βράδι ως τήν

Πώς: τó κοινό μας γοργά σαν κύμα θά σβυ-

σαν πελαγοδρομήσαμε, τότε, στόν πόνο μας πιστοί.

Νύχτα ήταν τρισκότεινη, δίχως μιá λάμψη έστω

κι' είχε ή ζωή μας αίστανθεί μεγάλο άπανδημό,

κι' είχε ή καρδιά μας σφαλιχτό σαν φυλαχτό της

και λέγαμε στενάζοντας: «Πότε θά φτάσουμε

Νύχτα ήταν τρισκότεινη, δίχως μιá λάμψη έστω

Μά, ως τόσο, κι' αν γενήκανε κουρέλια τάσπρα

και τó ιστιοφόρο μας επνίγει στο βυθό,

ή τρικυμία εδιάβηκε—γιατί να λυπηθώ;—

και να! πού φτάσαμε γεροί σε φώς και άπανεμιά

κι' άς μείνανε στο πέλαγο κουρέλια τάσπρα μας

Αω πέρα θά ήουχάσουμε, συντρόφοι, τώρα μιá

κι' ύστερα πιά θά φτιάσουμε καράβι πιό γερό,

να μην τρομάζει κύματα βαριά κ'ένάντιο καιρό,

γιατ' ή ψυχή μας τó ποθεί πάντα να πελαγοδρομεί

προς νέες χάρές, νέους καημούς, προς νέους ώκε-

λανούς.

T. ΑΝΘΙΑΣ

ΑΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

ΔΙΗΓΗΜΑ

«Ο πατέρας, ή μητέρα, ή κόρη κι' ο γυιός. Τέσσερα πρόσωπα και γνώμες τρεῖς, γιατί ο πατέρας είναι σά να μην υπάρχει απ' ἐδῶ και πέντε τουλάχιστον χρόνια. Ἀλήθεια, ο κύριος Δημητρός—τόνομα του πατέρα—δὲ ζεῖ, παρὰ σά μιὰ ἀνάμνηση μᾶλλον κακιά. Ὁ ἴδιος ἔχει σβήσει πιά τώρα, ἔχει λυώσει. Οἱ γειτόνοι τουλάχιστον ἀφοῦ ξέρουνε νά λένε. Κιάπορῶ πῶς ἀνθρώποι πού οὔτε πρέπει κἄν νά νοιάζονται γιά τῶν ἄλων τίς λεπτομέρειες τῆς ζωῆς τους, ἀφοῦ δείχνουνε τῆ μεγαλύτερη ἐπιθυμία νά μάθουνε και τὰ πιὸ ἀσήμαντα πραγματάκια κάθε μικρολεπτομέρειας τοῦ βίου τῶν γνωστών τους. Γιά τοῦτο στοχάζομαι πῶς ἡ μαντάμ Μαρί πού κάθεται ἀπέναντι στὴν οἰκογένεια τοῦ κύριου Δημητρου, θά στήνει κάθε βράδι καρτέρι, μετρωμένο τᾶφτι τῆς πίσω απ' τὰ παραθυρόφυλα τοῦ σπιτιοῦ τῆς γιά νὰ κούσει τὸ τι θά πούνε και τὸ τι θά φωνάζουνε απ' τᾶπέναντι. Τὸ ἴδιο θά κάνει χωρίς ἄλλο και ἡ κυρία Μαγδαληνή πού κάθεται ἀκριβῶς δίπλα, ὅπως και ἡ κυρία Τιτίκα πού μένει στὸ σπῆτι πού βρίσκεται στὰ ὀπίστια. Ἀλοιώτικα δὲν ἐξηγείται, ἀφοῦ ὅλα, μὰ ὅλα τὰ ξέρουνε. Σὰ θέλετε μάλιστα και περισσότερα! Γιατί ο γυιός λόγου χάρη τῆς κυρίας Τιτίκας ξέρει ἀκόμα και τᾶπόκουφα τῆς οἰκογένειας, ἐνῶ ο γυιός τοῦ κύριου Δημητρου οὔτε τὰ στοχάζεται κίολας. Ὅλοι τους ἀφοῦ λένε, μάλιστα κι' ὅλοι πού κάθονται δέκα σπῆτια παρακάτου—πῶς ο κύριος Δημητρός κατάντησε δούλος, χειρότερος δηλαδή κιάπο ὑπερέτης, ἀφοῦ κουβαλάει ογδόντα χρονῶ γέρος, τὸ νερὸ απ' τῆ βρύση πού βρίσκεται κάτου στὸ σταθμὸ μακριά, ἀφοῦ ἀφτὸς μεταφέρει σὰ χαμᾶλης τὰ ψώνια κι' ὅλα τᾶλα πράματα τοῦ σπιτιοῦ, καθῶς τὰ κάρβοννα μὲ τὸ ντενεκὲ ἢ μὲ τὸ παλιοκάλαθο. Ἀκόμα, πῶς μὲ τῆ βία τότε στέλνουνε ὅπου θέλει ἡ κόρη κι' ἡ μάνα, μακάρι κι' ο γυιός, σὲ κάτι δουλειές πού δὲν ταιριάζουνε καθόλου σὲ γέρο ἀνθρώπο. Και στὸ σπῆτι μέσα μήτε μπορεῖ νά βρεῖ ἡ-

συχία, μήτε μιὰ γωνιά ζεστή. Ἐτσι ο κύριος Δημητρός, κατάντησε σωστὸ ἐρείπιο. Ὅ,τι νά πεῖ, ἀκόμα και τὸ πιὸ σωστὸ και δίκαιο πρᾶμα τοῦ κόσμου δὲ θαρῆσει σὲ κανένανε. Ἡ κατάσταση τούτη πού βαστά χρόνια τώρα τὸν ἀποβλάκωσε τὸν ἀνθρώπο γιατί σὰ γέρος πούναι δὲν ἔχει δουλιά, κ' εἶνε ὑποχρεωμένος νά κάθεται σπῆτι του. Τῆ μόνη λύση πού βρήκε γιά κάτιαν ἡσυχία εἶνε ὁ ὕπνος. Ὅμως και πάλε δὲν ἡσυχάζει. Οἱ πόρτες μνήσκουνε τσίτα, τὰ παράθυρα ὀρθάνοιχτα, φασαρία απ' τοὺς δικούς του—λὲς κι' ὅλα γένουνται ξεπίτηδες γιά νά πικρένεται περισσότερο ὁ «ἀφέντης» τοῦ σπιτιοῦ.

Καμιὰ φορὰ δὲν εἶναι ἀνάγκη νᾶχεις σπουδάσει γιά νά λὲς μακρίβεια κάτι πράματα. Ἐγὼ τουλάχιστον ἀπὸ φυσιογνωμικὴ τίποτις δὲ σκαμπάζω, κι' ὅμως λέω, πῶς ο κύριος Δημητρός, ἔχει ἢ πιὸ καλά εἶχε απ' τὸν καιρὸ πού γενήθηκε κάπια μικρὴν ἔστω δόση ἡλιθιότηας. Τοῦτο φαίνεται πῶς τὸ ἀντιληφτήκανε οἱ δικοὶ του και τώρα πού γέρασε τὸ παραεκμεταλέβουνται. Ἀκουσα ὕστερις απ' τὸ γυιό, πῶς ὅλα τὰ δέρφια τοῦ πατέρα του, εἶχανε κι' ἀπὸ κατιτίς. Ὁ ἕνας τρελός, ὁ ἄλλος μισοπάλαβος, ὁ τρίτος ἡλίθιος δλότελα κι' ὁ ἄλλος νεβροσενικός. Μονάχα ο πατέρας μου—μούλεγεν ὁ γυιός—βγήκε σωστὸς ἀνθρώπος!

Ἡ οἰκογένεια τοῦ κύριου Δημητρου ἦτανε ὅλα κι' ὅλα ἀρχοντικιά. Ἀμα λίγο ξετάσεις τὸ δέντρο τῆς φαμίλιας τοῦ πατέρα μου—κάποτε πάλε μούλεγεν ὁ γυιός—θὰ δεῖς πῶς βαστάει ἀπὸ δούκας τῆς Βενετίας. Ὅστε ἡμεῖς—τοῦ ἀπάντησα μῦχι λίγη δόση εἰρωνίας—θὰ εἶσθε τὸ λιγώτερον πρίγκηψ! Ἐκεῖνος χαμογέλασε—σὰ νά μην εἶχε καμιὰν ἀντίρηση, σὰ νά μην εἶχε νά διαφωνῆσει σὲ τίποτα Ὅ κ. Δημητρός τὸ λοιπὸν κι' ὡς φάτσα ἀκόμα, περισσότερο δυνάμωνε τῆ γνώμη μου. Πρῶτα—πρῶτα τὰ μάτια του ἦτανε

πάντοτες σβυσμένα. Γαλανά, νεροπλυμένα. Τὸ κούτελο του μικρὸ πολὺ και τὸ ἀνάστημά του ὅσο φαντάζεστε ψηιό. Ὑμῶμουνα—πάντα σὰν προσπαθοῦσα νά κατατάξω τὸ ὑποκείμενο τοῦ κύριου Δημητρου κάπου—τῆν πολὺ σωστὴ τούρκικια παροιμία: οὐζὸν ἀντάμ, ἄχμάκ ὀλοῦρ (ἀψηλὸς ἀνθρώπος, κουτός, γένεται). Μωρὲ ἀφοῦ οἱ τούρκοι μιλοῦνε πολὺ σωστὰ κάποτες—ἔτσι στὸ τέλος ἔλεγα μὲ τὸ νοῦ μου. Καὶ καθῶς ἦτανε πάντα του μνηγάγκητος, ἔγινε τώρα μὲ τὰ χρόνια και τὰ «χάδια» τῶν δικῶν του σὰ βρυκόλακας. Καθότανε πάντα του μέσα στὸ σαλόνι τὸ χειμῶνα—κιδταν ἀκόμα λίγο φύσαγεν ἔξω στὸ δρόμο, πλάι στῆ σόμπα μὲ τὸ χοντρὸ παλτὸ και τὸ σκουφο στὸ κεφάλι σὰν ξεχασμένος, σὰν ἀνυπαρχτος, ἔχοντας καρφωμένα τὰ σβυσμένα μάτια του κάπου ὄρες—μὰ ὄρες δλάκερες, χωρὶς μήτε κἄν νά κουνηθεῖ. Καὶ στὰ νειάτα του τέτιος ὅμως ἦτανε. Γιατί ἀκουσα νά διηγείται μὲ περισην ἀφέλεια ἡ κυρία του σὲ δικούς τῆς καλεσμένους, πῶς ἀπὸ πολὰ χρόνια πρίν, ὅταν βρέθηκε σὲ μιὰν αἶθουσαν ὑποδοχῆς, ἡ ὑπερέτρα τοῦ ξένου σπιτιοῦ σὰν κάποτες κουνήθηγεν απ' τῆ θέση του ὁ κύριος Δημητρός πάτησε τίς φωνές φέβγοντας κατατρομαγμένη, γιατί τὸν πήγι ἄγαλμα. Ἀφοῦ σὰς βεβαιῶνω πῶς δὲν εἶναι ψέμα. Τὸ χειμῶνα τὸ λοιπὸν πλ ἰ στῆ φωτιά τοῦ σαλονιοῦ, και τὸ καλοκαῖρι μὲ τὸ σκουφο πάλε στῆν κορφῆ, ἔξω στῆν ἀβλή διαβάζοντας τῆν ἐφημερίδα απ' τὸ κύριο ἄρθρο μέχρι κάτου τὸν ὑπέφτυνο!

Στὸ τέλος τώρα, διαπιστώσανε οἱ δικοὶ του, πῶς ἔπαθε κ' ἡ ἀκοή του. Θάπρεπε πολὺ νά φωνάζεις γιά νά πάρει χαμπάρι. Συνήθιζε ὅταν ο γυιός του ἔφεβγε κάθε πρωῖ γιά τῆ δουλιά, νά τοῦ ζητιανέβει μὲ τῆ ματιὰ περισσότερο ἕνα τσιγάρο. Ἐκεῖνος δὲν ἐκρυβε τῆ δυσφορία του ἀκόμα κι' ὅταν ἐγὼ ξένος βρισκόμουνα παρόντας. Οὔφ! τώρα και σὺ μπαμπά, τί θὰ τὸ κάνεις τὸ τσιγάρο, θὰ πάει χαμένο! Ὁ κύριος Δημητρός τότες χαμογελοῦσε στῆ μορφῆ, ἐνῶ ποιδὸς ξέρει πόσο θὰ τοῦ μάτωνε ἡ φτωγή και γερασμένη του καρδιά. Κι' ἀπὸ πέρσου πού ἀρώστησε ἔγινε ἀγνώριστος. Ἐτυχε μιὰ μέρα τῆς ἀνάρωσης του νά τὸν πάρει ἡ

ἄκρη τοῦ ματιοῦ μου γυμνὸ! Φρίκη αἰστάνθηκα. Μιὰ παγερὴ ἀνατριχίλα ἐνίσασα νά τρέχει στὸ κορμί μου ἀπάνω. Ἐβλεπα μπροστά μου νά σαλέβει ἕνας πανύψηλος σκελετός. Συνήθηθα φυσικὰ γλήγορα, ὅμως μὲκανε δυνατὴ θυμᾶμαι ἐντύπωση τούτη ἡ εἰκόνα.

* *

Σὰ νά μὴ φτάνανε ὅλα τοῦτα κι' ὁ θεὸς γιά νά τὸν παιδέψει φαίνεται περισσότερο ὥστε νάναι ἐξασφαλισμένη ἡ γωνιά του στὸν παράδεισο μέσα και γιά νά τὸν ὑποδεχτεῖ ὁ ἅγιος Πέτρος θαρῶ μὲ χομογέλια ἔξω απ' τῆν πόρτα τῆς «κρίσεως», τοῦτυχε ἀφτὲς τίς μέρες ἕνα μεγάλο κακό.

Τῆν κόρη του πόσο φυσικὰ κι' ἀντὸν ἐπύκρνε μὲ τῆ στάση τῆς, τῆ χτύπησε βαριά τὸ τραμί τῆν ὥρα λείει πούθελε νά κατέβει. Τίς πρώτες μέρες κανέννας γιατρός δὲν μποροῦσε νά μιλήσει ὀρθά-κοφτά. Μιὰ φορὰ ὅμως διαπιστώσανε ὅλοι τους πῶς εἶναι σοβαρά. Εἶχε σπάσει κάπιο κόκαλο θαρῶ. Μουδιάσανε τὰ χέργια και ὅλο τὸ κορμί τῆς κοπέλας. Ἡ μάνα ἦτανε ἀπαρηγόρητη. Φωνές, χτυπήματα τίς πρώτες μέρες κιδ,τι ἄλλο μπορεῖ νά φανταστεῖ κανέννας ἀπὸ μιὰ γυναῖκα πού λυγοθυμᾶει σὰ βλέπει τὸ γυιόκα τῆς πού ξεπέρασε τὰ τριάντα ὅταν κόβει καθῶς κάθε μέρα ὀλος ὁ κόσμος ἀπὸ ἀπροσεξία τὸ χεράκι του λίγο ὅμως, πολὸ λίγο, τόσο πού τὸ αἷμα νά βγαίνει μὲ βία. Ὁ γυιόκας τὸ ἴδιο, ἔδειξε μεγάλη συντριβὴ στῆν ἀρχή, ἔκανε τὸ σαστισμένο, δίνοντας τῆν ἐντύπωση ἀνθρώπου πού χάνεται ἐξ αἰτίας μεγάλου κακοῦ πού βρίσκει ἕνας δικὸς του.

Σὰν τὸν ρωτοῦσατε πῶς εἶναι ἡ ἀδεορφή σου, πού ὅσο νάναι τώρα ἔδειξεν κάπια καλύτερηψη, τοῦτος ἀπαντοῦσε μὲ περιλυπο ὕφος και σβυσμένη φωνή: χειρότερα...

Γιά τοῦτο λέω, πῶς κι' ο γυιός κόλλησε κατιτίς απ' τὸ σῆ τοῦ μπαμπᾶ του πού βάσταγε ἀπὸ δούκας Βενετσάνους, ἀφοῦ ὅλοι τους κάτι εἶχανε στὸ κεφάλι τους μέσα ἢ στὸ κορμί τους τὸ πουπουλομαθημένο. Μιὰ φορὰ φυσικὰ ὁ πατέρας εἶχε κακοζυγισμένο μυαλό. Ὁ θεὸς φαντάζομαι τῆν ὥρα πού φύσαγε τὸ χῶμα γιά νά τοῦ δώσει τῆ ζωή, θὰ θέ-

λησε να του κλέψει λίγη καλή λάσπη απ' τή μπάλα που θάβανε μέσα στο κρανίο του «δούλου» του! Τούτη είναι ή πιο «λογικιά» λύση. Για τὸ γυιὸ μονάχα που ἀμφιβάλλω. Τώρα μπορεί βέβαια καὶ σὲ τούτονα ὁ θεὸς νὰ θέλησε νὰ δώσει ξίχι μυαλό, ὅμως λέω πὼς καὶ τὸ παπαδικό περιβάλλον ὅπου μέσα ἀνατράφηκε τὸ παιδί του κύριου Δημητροῦ θάχε μεγάλην ἐπίδραση. Ἐμένα φυσικὰ μὲν διαφέρνει ὁ «ἀφέντης» τοῦ σπιτιοῦ, ἀφοῦ τούτος πὶο πολὺ μὲ κάνει νὰ σκέφτομαι καὶ νὰ λυπᾶμαι ἀκόμα καὶ νὰ γαναχτῶ μὲ τοὺς «καλοὺς» γειτόνους, που ὅλα του τὰ μυστικά τὰ ξέρουνε μὲ τὸ νὶ καὶ μὲ τὴ σίγμα. Προχτὲς ἀκόμα ὁ γυιὸς τῆς κυρίας Τιτίκας μούλεγε κάτι πράματα, πὸν στὴν ἀρχὴ γιὰ συκοφαντίες πρόστυχων ἀνθρώπων τὰ πέρασα. Σὺν ὅμως μούφερε ντοκουμέντα, σὰ μοῦ μίλησε καὶ γιὰ τὰ παραμικρότερα, ἔ, τότες πείστηκα. Εἶχα ὅμως φριξί, γιατί μούπε πὼς ὁ κύριος Δημητρὸς εἶναι πεινασμένος! Βρὲ Ἀλέξη—μούκανεν ὁ γυιὸς τῆς κυρίας Τιτίκας—τὸ μάτι του εἶναι γουρλωμένο ἀπ' τὴν ἀναγκαστικὰ νηστεία. Δὲν τοῦ δίνουνε τίποτις. Νά, ἐμεῖς πότε-πότε σὺν ἔχουμε καλὰ πράματα σπῆτι μας τοῦ στέλνουμε κάτι στὰ κρυφὰ ἢ καὶ στὰ φανερά, λέγοντας πὼς θὰ τοῦ κάνει καλὸ ἀφοῦ εἶναι ἔξαντλημένος ὁ κύριος Δημητρὸς κι' ἀφοῦ τοῦ ἀρέσει τοῦ ἀνθρώπου τούτο ἢ τᾶλο φαί. Τὶς ἄλλες θυμᾶμαι ἔτρωγα μαζί τους. Εἶχανε σὸ τραπέζι πολὰ πράματα. Σὲ κείονα—τὸν κύριο Δημητροῦ—δώσανε πρῶτα—πρῶτα τὸ ξερὸ τὸ ψωμί, ἐνῶ ὁ κακομοίρης μήτε δόντια ἔχει. Ὑστερις τοῦ δώσανε μετρημένο φαί ἐνῶ ζήταγε κι' ἄλλο. Τὸ ἴδιο καὶ στὰ μῆλα. Τοῦ δώσανε μισό' θὰ τὸν πειράξει—εἶπεν ἡ κυρία Δημητροῦ. Κρασί μήτε ὁ ἴδιος τόλμησε νὰ ζητήξει. Εἶδα ὅμως πὼς ἡ καρδιά του τὸ ζήταγε, γιατί τὸ θολό του τὸ μάτι ἦτανε σὸ τέλος τοῦ τραπεζιοῦ ἀπάνου στὴ χρωματιστὴ μπουκάλα. Μὰ δὲν εἶδες πὼς ἔγινε τώρα μὲ τῆς κόρης του τὸ κακό! Νομίζεις πὼς ἔφεξε!

* * *
 «Ὅποιος ρωτοῦσε τὸν κύριο Δημητροῦ πὼς εἶναι ἡ κόρη του ἀπαντοῦσε, καλὰ, πολὺ καλὰ ἐφχαριστῶ. Τοῦτο τὸ διηγότανε μ' εἰρωνία σὸ τράμι μέσα ὁ ἄντρας

τῆς κυρίας Μαγδαληνῆς. Πὼς εἶναι ἡ δ. κόρη σας κύριε Δημητροῦ; τὸν ρώτηξα. Καλὰ πολὺ καλὰ, ἐφχαριστῶ! Καὶ χαμογέλασεν ὁ γείτονας. Θαρῶ πὼς μὲ τούτο θάθελε νὰ δείξει πὼς ὁ κύριος Δημητρὸς δὲν ξέρει πιά τι τοῦ γίνεται. Σὰ νᾶλεγε: εἶναι σωστὸ ραμολιμένο. Μήτε καταλαβαίνει τὸ τί γίνεται σὸ γύρω του. Ἀφτὸ δὲν εἶναι ψέμα, γιατί κι' ἐγὼ σὺν πῆγα χτὲς σπῆτι του καὶ τὸν ρώτηξα στὴν ἀρχὴ που τὸν εἶδα: πὼς εἶνε ἡ δ. κυρία Δημητροῦ; καλὰ, πολὺ καλὰ ἐφχαριστῶ. Ἀμέσως τότες πείστηκα πὼς εἶχε δίκιο ὁ ἄντρας τῆς κυρίας Μαγδαληνῆς, ἐπειδὴς ἤξερα καλὰ πὼς ἡ κατάσταση πάντα τῆς κόρης του ἦτανε κακὴ, κάποτες ἀπελπιστικὴ, μάλιστα γιὰ τὸ γυιὸ ζήτημα «ὄρων» πάντα ἡ ζωὴ τῆς ἀδερφῆς του. Ὑστερις ἀποπέντε τουλάχιστον λεφτὰ σιωπῆς, ξαφν καὶ πολὺ κι' ἀπότομα σὺν κάτσαμε ὁ ἕνας ἀπέναντι σὸν ἄλλο σὸ σαλόνι μέσα μὲ ρώτηξε: Τί ἔχουμε; Σκεδὸν τρώμαξα Τὴ στιγμὴ τούτη εἶχα ὄλο σκέδια σὸ μυαλό μου μέσα. Ὅλα διαλυθῆκανε μὲ τὴ φωνή του. Ἐ—ἀπάντησα—πάντα τὰ ἴδια. Κάτι λένε σήμερις οἱ ἐφημερίδες γιὰ τὴν ἀπεργία τῶν τραμβαγέρηδων. Ἄ! Ἄ!—ἔκανε ὁ κύριος Δημητρὸς βραχνὰ πολὺ—κι' ὕστερις ἀπὸ δυὸ στιγμῆς: Οὐφ! κι' ἀφτοί! ὄλο ἀπεργίες. Τί θέλουμε; γιατί δὲν κάθονται ἡσυχὰ; Μὲ κοίταξε μέσα στὰ μάτια σὰ νὰ περιμένε ἀπὸ μὲνὰ τὴν ἀπάντησὴ τῆ σωστῆ που θὰ συμφωνοῦσε μὲ τὴ δικιά του βέβαια. Τὶ ζητᾶνε;—ξανάκανα γὼ—ζητᾶνε ψωμί! Ἐκεῖνος σὰ νὰ μὴν περιμένε ποτὲς τόσον ἀπλὴ ἀπάντησὴ, ἔκανε σὺν ἀληθινὰ ἠθίθιος καὶ μέσα στὰ δόντια του ἀσυναίσθητα μᾶσησε δυὸ φορὲς τὰ λόγια: ψωμί, ψωμί... Ὑστερις δὲν εἶπε τίποτα, παρὰ πῆρε τὴν ἐφημερίδα καὶ κοίταξε. Τὴ γύρισεν ἀπ' ἐδῶ, τὴ γύρισεν ἀπ' ἐκεῖ τὴ δίπλωσε τρεῖς φορὲς ἀπὸ παντοῦ, ὡσότου κάπου σταμάτηξε. Ἀρχεψε νὰ διαβάξει. Ἐβλεπα νᾶνοιγοκλείνει ρυθμικὰ τὸ στόμα του καὶ πότε—πότε νὰ τοῦ ξεφύβγουνε κάτι φτόγγιοι. Θὰ ἔχασε φαίνεται πὼς κάποιος εἶναι μαζί του μέσα σὸ δωμάτιο. Κατόπιν ὅμως, πέταξε τὴν ἐφημερίδα καὶ καρφώνοντας καὶ πάλε στὴ θολή του ματιὰ ἀπάνω μου εἶπε: Ἀφτὸς ὁ Βορονῶφ κάτι φαίνεται πὼς κάνει. Ἐ—

σεῖς κύριε Ἀλέξη τί λέτε; Ποτὲς δὲν περιμένα τέτια κουβέντα. Ὁ Βορονῶφ! Ξέρω κέγῳ. Ὅ,τι διαβάξω σωστὰ μοῦ φαίνονται, ὅμως που νὰ μπορῶ νὰ τὰ μεταδώσω, νὰ τᾶξηγήσω σᾶλους καὶ μάλιστα σὲ τύπους σὺν τὸν κύριῳ Δημητροῦ; Ὅστούσο ἐπειδὴς τὸ βλέμα του ξακολουθοῦσε χαρούμενο τώρα, νᾶναι, καρφωμένο ἀπάνου μου, περιμένοντας καὶ πάλε μὲ πεθυμᾶ τὴν ἀπάντησὴ μου, ἔκανα πὼς ἐτοιμάστηκα σὸ σοβαρὰ νᾶπαντήσω: Βέβαια, κάτι κάνει. Θὰ ξέρετε πὼς. Διάβασα καμπόσα. Δίνει λένε ζωὴ, πὼς τὸ λένε, δύναμη, σφρίγος νεανικὸ στους γέροντες, στους ἀνίκανους... Ἐκανε πρῶτα περάματα ἀπάνω σὲ κοκόρια. Τὰ ἐβνούχισε λέει, καὶ παρατήρησε πὼς πάσανε νὰ κυριαρχοῦνε ἀπάνω στὶς κότες, χάσανε τὴν ὄρη τους καὶ τὰ κατακόκινα σκομαρῖα τους καταμαραθῆκανε. Ἐ, ἀφτὸ γίνεται καὶ στους ἀνθρώπους, τοὺς γέρους. Ὁ κύριος Δημητρὸς ἄκουε μὲ χριστιανικὴν ἐβλάβεια. Τὸ στόμα του σὸ μεταξὺ ἄνοιξε καὶ τὰ φρούδια του ἀπ' τὸ τέντωμα τῶν ματιῶν του ἀνέβηκαν κοντὰ στὰ μαλιὰ του. Τὸ ὕφος του, σὺν τέλειωσα πιά ἄλαξε.

Ἐπαψε νὰ μὲ κοιτάει κατάματα καὶ γέροντας λίγο τὸ κορμί του στὴ ράχη τοῦ καναπέ, εἶδα νὰ μισοκλείνει ἡδονικὰ τὰ μάτια του. Μετὰ ἔξη λεπτῶν βαθειὰ σιωπῆ, ἀκούστηκε ἕνας παράξενος γιὰ τὴ στιγμὴ τούτῃ θόρυβος μὲ σ' τὸ δωμάτιο. Ἐνα γορροῦ... γορροῦ... Ὁ κύριος Δημητρὸς, ρουχάληξε. Ἀποκοιμήθηκε. Τὸ στήθος του ἀνεβοκατέβαινε ρυθμικὰ καὶ σὸ πρόσωπό του τὸ καταεξαντλημένο που θυμίζε τοῦ γέρο-Ροκφέλερ τὴ φάτσα τὴ χλιοκατιασμένη ἀπ' τὰ ἐνενηντα του χρόνια καὶ τὰ ὄργια του, ἀνθισεν ἕνα χαμόγελο. Σηκώθηκα καὶ πλησίασα. Ὁ κύριος Δημητρὸς χωρὶς ἄλλο—

σκέφτηκα—θὰ ὄνειρέβεται τὸν ἑαυτὸ του ξαπλωμένο ἀπάνου σὸ κατακάθαρο χειρουργικὸ τραπέζι. Στὸ πλάι του ὁ ντόχος Βορονῶφ σοβαρώτατος μὲ τὰ γιαιστερὰ ψαλίδια καὶ τὴν ὑπνωτισμένη μαῖμου. Ἐτοιμασίες γιὰ ἐπέμβαση χειρουργικὴ. Ζήτημα δύο λεπτῶν ἀκριβῶς. Ἐνα ἄνοιγμα ἐκεῖ ἀπὸ κάτω, ἕνα ράφιμο κάπιου μικροῦ κομανιοῦ κρέατος ἀπ' τὸν πίθηκο, κι' ἔπειτα σφάλιγμα. Σηκῶνεται ὁ κύριος Δημητρὸς ἀκμαϊότατος κατόπι, περνᾶνε λίγες μέρες κι' ἀληθινὰ ξαναγένεται παληκᾶρι. Ἡ κυρία του τρομάζει γιατί βλέπει νὰ χάνεται ἡ «ἐξουσία» ἀπ' τὰ χέρια τῆς μέσα, ἡ κόρη πιστέβει ἀκράδαντα πὼς ὁ μπαμπᾶς τῆς τουλάχιστον εἶναι τρελὸς κι' ὁ γιὸς ἀπ' τὴ χαρὰ του που θὰ ξαλαφρώσει ἀπ' τὰ πολὰ τὰ βάρη, χοροσηδᾶ μέχρι τὸ νταβάνι.

Ὁ κύριος Δημητρὸς τις πρῶτες μέρες ἀγωνίζεται ἐναντία στὴν ὀμαδικὴν ἐπίθεσὴ τῆς «οἰκογένειας» του χωρὶς ὅμως καὶ νᾶπελιπίζεται! Τρέχει ἐδῶ, τρέχει ἐκεῖ, ἀπάνου-κάτου, ὡστόσο ἀμέσως βρίσκει δουλιὰ. Τὰ λεφτὰ μᾶτσο. Γένεται πιά ἀληθινὸς «ἀφέντης». Τρώει ὄσο φαί θέλει, τρώει ὀλάκερα μῆλα, πίνει κρασί. Ὅλοι τὸν τρέμουνε. Οἱ γειτόνοι τοῦ βγάζουνε τὸ καπέλο καὶ τριβουνε τὰ μάτια τους κι' ἀφτὸς πάβει νὰ λέει σὺν τὸν ρωτοῦνε γιὰ τὴν κόρη του: καλὰ, πολὺ καλὰ ἐφχαριστῶ!

Πλησιάζω πὶο κοντὰ του καὶ βλέπω κάτι χοντροὺς κόμπου θερμοῦ ἰδρωτὰ γύρω σὸ μικρὸ του του μέτωπο καὶ στὰ μάγουλα του τὰ κατακίτρινα. Ἡ ἀναπνοή του γένεται τώρα πὶο γλήγορη. Θᾶγωνίζεται φαντάζομαι τούτῃ τὴ στιγμὴ χωρὶς ἄλλον μὲ τὴν κυρία του, γιὰ νὰ τῆς δώσει νὰ καταλάβει καλὰ, πὼς ἀφτὸς εἶναι ὁ «ἀφέντης».

ΤΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΨΥΧΑΡΗ*

Μελετώντας κανέναν τα περιοδικά της περασμένης εποχής βλέπει πολλά πράγματα που τον κάνουν να ένθουσιαστεί. Το ξεσκάλισμα όμως των περιοδικών του φανερώσει και κάτι που είναι αρκετά θλιβερό. Το μάλωμα των δημοτικιστών ανάμεσα τους. Μαλώνανε, σκάρωνε ο καθένας κι' από μια εταιρία για τη γλώσσα. Από πενταρχία δεν ήξεραν. Ο Κ. Χατζόπουλος που εΐτανε περισσότερο άνθρωπος της δημιουργικής εργασίας το έβλεπε από το μαλιτροάβηγμα και τον έπιανε απέλπισια. Σ' ένα γράμμα του έγραφε στον Δ. Ταγκόπουλο. «Φαντάζεσαι πώς οι δημοτικιστές είναι για τίποτα άλλο από κοιτοποιήματα και πόλεμο προσώπων και λιβάνισμα προσώπων;»

Τα λόγια του Χατζόπουλου βλέπουμε πόσο αληθινά είναι. Έτσι για να μελετήσει κανέναν το έργο ενός προσώπου της περασμένης πεινητάχρονης εποχής δεν έχει να εμπιστευτεί σε καμιά κριτική. Μάταια θα ζητήσει αντικειμενική κριτική. Η λιβάνισμα ή λύβελος. Ο ίδιος ο Χατζόπουλος θέλησε να κρίνει τον ποιητή Παλαμά στα 1908 κι' αμέσως όλοι του οριχτήκανε. Ξέρουμε πώς λιβανιστήκανε τόσα πρόσωπα και πήρανε τον τίτλο του ποιητή και πεζογράφου, που είμαι βέβαιος πώς αν κανέναν νέος θελήσει να κάμει καμιά μελέτη ύστερα από πενήντα χρόνια θα βρεθεί στη δύσκολη θέση να πιστέψει το πώς βρεθήκανε άνθρωποι με μυαλό να παίζουνε και να χαιρείζονταν για άριστουργήματα κάποια άθλια κατασκευάσματα. Έτσι βλέπουμε σήμερα πόσο δλέθρια σταθήκανε τα παιχνήματα α) σταματούσανε την εξέλιξη κάθε ταλέντου που υπήρχε, β) δεν αφήνανε να σηματοποιείται σιγά σιγά μια κριτική αντικειμενική ακόμα και σήμερα βλέπουμε τηγ επίδραση της κακής συνήθειας.

Βέβαια δεν έχουμε πεζογράφους που

(* Το άρθρο αυτό είναι η εισαγωγή μιας μελέτης για το λογοτεχνικό έργο του Ψυχάρη που κυκλοφορεί σε λίγο από τον εκδότη Αρσιτέιδη Ν. Μαυρίδη.

να μπορούνε να ξεπεράσουν τα στενά μας σύνορα. Μα πώς θα γίνονταν οι πεζογράφοι αφού οτι έργο να έβγαζε κανέναν (φτάνει να εΐτανε στη δημοτική γραμμένο) αμέσως θ' αρχίζανε οι διθύραμποι; Έτσι ο συγγραφέας ήσυχασμένος και έφχαριστημένος δεν έφαχνε να βρεί κάτι το ανότερο. Τίποτα. Μα τι να σκεφτεί καλέ τη στιγμή που βρίσκονταν ένας κοτζάμ Ψυχάρης, ένας Παλαμάς (οί «Βετεράνοι του Δημοτικισμού»); και τον ανακηρύχνανε μέγα και τρανό. Γι' αυτό όσο κι' αν κανέναν με επιείκεια κρίνει την παραγωγή των τελεφταίων 30 χρόνων θα διεί το ολοφάνερο τσαλαβούτημα που έγινε σ' όλα τα είδη της Τέχνης.

Ο Ψυχάρης στην περίφημη μελέτη του για τον Παλαμά—μερικοί θέλουνε να πούνε πώς πίσω από τη μελέτη κρύβονται σκοποί εγωϊστικοί. Αυτό δέ μας ενδιαφέρει.—Κείνο που βλέπουμε είναι πώς η κριτική του περα για πέρα είναι γιομάτη αλήθειες—κηρύχνει πώς πρέπει όλοι να μπορούνε στη θέση που τους πρέπει γιατί «φαίνεται πώς σήμανε η ώρα να δώσουμε του καθενός το προπούμενο ράγκο» (1)

Εΐναι για θαυμασμό ο Ψυχάρης που και στα γεράματα του ακόμα έδειχνε όρμη, τέτοια που έδω και 40 χρόνια όταν έβγαλε το «Ταξίδι του». Και μάλιστα τώρα εΐτανε σε πιο δύσκολη θέση* έπρεπε να χτυπήσει πρόσωπα φιλικά που άλλοτε τα εξύμνησε. Δέ φοβήθηκε. Κείνο που νόμιζε σω το το εΐπε. Έτσι η κριτική του Ψυχ. για τον Παλαμά σημειώνει ένα σταθμό στα γράματα μας γιατί τα ξεσκλαβώνει από το λιβάνισμα. Τίποτα, όλοι πρέπει να πάρουν το προπούμενο ράγκο. Ένωθε πώς έπρεπε να πεί άλλ μια φορά την αλήθεια δίχως να λογαριάζει την αντίδραση που θα συναντούσε. Οι νέοι όμως που κρατούνε στα χέρια τους το μέλον θα τον δικαιοσύνη για το νέο τους κίνημα.

*

* * *
Ένα από τα πρόσωπα που το πνί-

1. Ψυχάρη. Κωστής Παλαμάς σελίδα 30.

ξανε με το θυμιάτισμα είναι κι' ο Ψυχάρης. Έχει δημοσιέψει έτα σωρό λογοτεχνικά έργα και κανέναν δεν αξιώθηκε να τα κρίνει δίχως πάθος και ειλικρινά. Από τη μια μεριά οι δημοτικιστάδες με τα παιχνήματα, οι άλλοι πάλι θα ψάχνανε να του βρούνε καμιά λέξη που να φανέρωνε πώς «δεν είχε το γλωσσικόν αΐσθημα». Ακόμα και μετά το θάνατο του τα ίδια γίνανε. Ο Ξενόπουλος από τη μια μεριά βγήκε να μάς πεί πώς έγραψε ο Ψ. τη χειρότερη πεζογραφία και πώς τα έργα του είναι «μετριόιατα και απεραντολογίες βαρετές.» Μα τι να γίνει; εκείνος που δεν έπρεπε να μιλάει για απεραντολογίες εΐνε ο Ξενόπουλος γιατί μέσα στα έργα του έχει τόσες. Ας εΐναι, ο Ξενόπουλος σωστή «πονηρά αλώπηξ» τα καλά δεν τα λείει, αν είναι κανένα που τον συμφέρει θα το διαλαλήσει. Επίσης στο μνημόσυνο που έγινε από τη Φοιτητική συντροφιά μίλησε ένας που θέλει να λέγεται από τους πιστούς μαθητάδες του Ψυχάρη. Στο πρόγραμμα διάβασα πώς αυτός θα μιλούσε για το λογοτεχνικό έργο του Δάσκαλου. Όσοι έτυχε να τον ακούσουν θα λυπήθηκαν που ένας λεγόμενος μαθητής του δεν μπόρεσε να τους δώσει να καταλάβουν πιο εΐταν το λογοτεχνικό του έργο. Τι εΐπε; Τίποτα, Μίλησε για τις φιλίες του, για τα γράμματα που του έγραψε και τα τέτοια. Ανάλυση του έργου καμιά. Η έθνική μας άοριστία που λείει κάπου κι' ο Ψυχάρης.

Διαβάζοντας κανέναν το έργο του Ψυχάρη—αδιάφορα αν στη λεπτομέρεια του βρίσκει πολλά περιττά—αμέσως νιώθει πώς έχει να κάνει με συγγραφέα. Το ύφος του μαλακό και γνήσιο ρωμαϊκό τα εΐλιθετά του χρωματισμένα. Τα γεγονότα που περιγράφει δεν εΐνε της φαντασίας του, πηγάζουνε όλα από τη ζωή. Ένα του διήγημα—το τελεφταίο του έργο στα ελληνικά—δημοσιέμενο στην «Πρωτοπορία» ή Σαρκοανάφρα εΐναι διήγημα που ούτε στο όνειρό τους το γράφουνε εκείνοι που τον κατηγορούνε πώς έγραψε την πιο κακή πεζογραφία. Δεν ξέρω να υπάρχει πιο γελοία γνώμη από το να λένε πώς ο Ψυχάρης δεν εΐταν λογοτέχνης* άστεία πράματα. Ο Ψυχάρης εΐταν και παραεΐταν και μπορούσε να γίνει πολύ ανότερος α) αν

δεν τον απασκολούσε ο άγώνας για τη γλώσσα και β) αν δεν υπάρχανε τα θυμιάματα.

Μα μονάχα το ταξίδι του μπορεί να σκεπάσει όλους αυτούς που θέλουν να λέγονται πεζογράφοι. Έγώ τουλάχιστο δεν ξέρω άλλο πεζογράφημα που να στέκεται πλάι στο «Ταξίδι. Ίσαΐα έργα δεν υπάρχουνε το «Ταξίδι» έχει πρωτοτυπία, έχει ποιηση, έχει σάτυρα που κανένα έργο δεν την έχει.

Όσο για τη γλώσσα του Ταξιδιού εΐνε η μόνη πρέπει να προσέξουν οι νέοι μας πεζογράφοι για να μην πάθουν ότι έπαθε κι' η προηγουμένη γενεά που θέλησε να ξεφύγει από το δρόμο του Ψυχάρη Γι' αυτό και κανέναν από τους νέους πεζογράφους (μετά το 15) δεν έδωσε έργο που εμείς οι νεώτεροι να το ζουλεύουμε, κάπου υπάρχουν κι' οι εξαιρέσεις, όπως ο Κόντογλου, μα τι είναι σās παρακαλώ τα «Χαμένα κορμιά» του Πικρού, από την άποψη καλού ύφους; Ο Κώστας Βάρναλης ποιητής γερός από τους ξεχωριστούς είναι στα τρία του έργα «Φώς που καίει», «Λαός των Μουνούχων», «Σκλάβοι Πολιορκημένοι» πέρα για πέρα Ψυχαριστής, αν μπορούσα να πώ. Διαβάξεις τα πεζά του και τα ποιήματα του και χαιρέσαι. Μερικοί βγήκανε να μάς πούνε πώς η δημοτική δεν είναι ικανή να τη μεταχειριστούμε στην επιστήμη. Η γνώμη αυτή είναι ξεκάφωτη. Έδώ δεν είναι καιρός να τα πούμε αυτά πλατιά, εκείνοι που θέλουν να διούν τον πλοῦτο της Δημοτικής και τη έννοω πλοῦτο, ας διαβάσουν την «Απολογία» του Ψυχάρη. Παρακάτω θα ξεδιαλύσουμε το ζήτημα αν μπορεί η Δημοτική να διατυπώνει επιστημονικά νοήματα και με τον τρόπο που έννοοσε ο Ψυχάρης.

Οι νέοι έχουν υποχρέωση προτού διαβάσουν άλλο έλληνα συγγραφέα να διαβάσουν τον Ψυχάρη. Γιατί με το έργο κεινού αρχίζει η πεζογραφία μας. Έπειτα δεν πρέπει να ξεχνούν πώς ο Ψυχάρης εΐταν μια μεγάλη ήθική προσωπικότητα. Άνοιξε ένα δρόμο. Πριν απ' αυτόν δεν υπήρχε τίποτα. Το συμπλήρωμα μένει, για τους σημερινούς νέους. Και πρέπει να φροντίσουν με πίστη και ένθουσιασμό όπως και κείνος.

ΣΤΑΒΡΟΣ Γ. ΤΣΑΚΗΡΗΣ

ΤΙ ΕΙΝΕ Η ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ;

Γραμματική (τέχνη έννοείται) λεγούνταν αρχή ή γνώση των γραμμάτων «Ἡ τέχνη τοῦ γράφειν καὶ ἀναγινώσκειν» ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ὁ Σέξτος ὁ Ἐμπεϊρικός. Ἀργότερα εἶπανε γραμματικὴ ὄλο ἐκεῖνο ποῦ λέμε σήμερα ἐμεῖς φιλολογία. Τώρα εἰδικέφτηκαν τὰ πράματα καὶ λέγεται γραμματικὴ ἢ τέχνη ποῦ μαζέβει καὶ κοιτάζει μὲ ἀκριβολογία καὶ βάζει σὲ τάξη καὶ σύστημα τίς λέξεις μιᾶς γλώσσας, τὰ εἶδη τους, τοὺς φθόγγους τους καὶ τοὺς τύπους τους, τὴ χρῆση τους καὶ τὴ συνταξὴ τους σὲ μιὰν ὀρισμένη περίοδον καιροῦ. Ὅπως στή φυσιολογία, ἐπιστήμη εἶναι ἢ βιολογία καὶ τέχνη εἶναι ἢ γιαντρικὴ ποῦ ἐφαρμόζει ὠφέλιμα στῆς κάθε ἀρρώστειας τὴ θεραπεία τὰ πορίσματα τῆς βιολογίας καὶ χωρὶς ἀπὴν δὲ μπορούμε νὰ καταλάβουμε τὴ γιαντρικὴ, ἔτσι καὶ στή γλώσσα ἢ Γλωσσολογία εἶναι ἢ ἐπιστήμη καὶ γραμματικὴ εἶναι ἢ τέχνη ποῦ ἔχει σκοπὸ νὰ περιγράψει σωστὰ τὴν τρεχούμενη γλώσσα ἐφαρμόζοντας τὰ πορίσματα τῆς γλωσσολογίας. Κεπειδῆς ἢ γλώσσα εἶναι κάτι τι ποῦ μὲ τὸν καιρὸ ἀλλάζει, εἶναι φανερό πὼς ἢ ἐπιστημονικὴ γραμματικὴ ζετᾶει τίς μεταβολές ποῦ παθαίνουν ἕνα ἕνα στὰ καθέκαστα

τὰ στοιχεῖα τῆς γλώσσας ἀπὸ τοὺς ἀρχαιότατους χρόνους, ἀπὸ κεῖ δηλ. ποῦ μπορούμε ὀπωσδήποτε νὰρχίσουμε νὰ τὰ παρακολουθοῦμε, ὡς τὰ σήμερα.

Ἡ τέτοια ἱστορικὴ γραμματικὴ εἶνε καινούργια καὶ ἐλωσδιόλου διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν παλιὰ ἐμπειρικὴ γραμματικὴ, γιαντὶ δὲ δογματίζει, μόνον γυρέβει τοὺς ἱστορικούς, τοὺς φυσιολογικούς, τοὺς ψυχολογικούς λόγους, ποῦ μὲ τῶν καιρῶν τὸ πέρασμα ἀλλάζουν μορφή καὶ νόημα οἱ λέξεις καὶ τὰ στοιχεῖα τους δηλ. οἱ φθόγγοι, οἱ ρίζες ἢ τὰ θέματα καὶ οἱ κατάληξές τους. Εἶναι λοιπὸν ἢ ἱστορικὴ γραμματικὴ συγκριτικὴ τῶν στοιχείων μιᾶς γλώσσας κατὰ τίς διαφορές ντοπολαλιές τῆς.

Συγκριτικὴ γραμματικὴ καθ' ἀπὸ εἶναι ἐκεῖνη ποῦ παραβάλλει καὶ συγκρίνει τὰ στοιχεῖα τῶν ἀδελφῶν γλωσσῶν ποῦ λένε. δηλ. ποῦ λαλιούνται ἢ λαλιούταν ἀπὸ μιὰν ἐμάδα ἔθνων, ποῦ ἀρχικῶς ἀποτελοῦσαν ἕνα καὶ τὸ ἴδιο ἔθνος, ὅπως εἶναι λ. χ. τὰ ἔθνη τῆς Ἰαπετικῆς ὀμογλωσσίας, ποῦ ὀνομάζεται καὶ Ἰνδο-εβροπαϊκὴ καὶ Ἰνδογερμανικὴ. Ἀπὴν τὴ συγκριτικὴ γραμματικὴ τῶν Ἰνδοεβροπαϊκῶν γλωσσῶν πρῶτος τὴν ἴδρυσε ὁ Μπόπ.

ΜΕΝΟΣ ΦΙΛΗΝΤΑΣ

ΠΟΛΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ

Μὲς τὴν κραβγὴ τῆς πολιτείας,
στὸ βουητὸ τῆς μηχανῆς,
κόλαση ὁ οὐρανὸς
κ' ἢ γῆς.

Κύριε, Θεέ, εἶναι χειμῶνας!
οὔτε λουλοῦδι, χροῦμα, φῶς,
μόνον ὁ θλιβερός ρυθμὸς
τῶν ἄδειων θόλων.

Κιὼς μὲ πληγῶναι ἢ παγωνιά του,
μὲς τὴν καλύβα μου ὁ ἀφέντης,
τὸ γῆλιο γὰ τὸν ζωγραφίζω
μὲς τὴν καρδιά μου.

— Γαλήνιαν Ἄνοιξη ποῦ ὀρθορίζει
μὲς στὸ θολό, ζαβο μυαλό μου.—
ἔβην τὴν γῆς δὲν τῆς νιώθω
παρὰ δικὴ μου.

Σκάβω τῆς γῆς, ὀργῶ μᾶλέτοι,
κάτω ἀπ' τὸν ἔφτερον ἀγέρα,

ζῶ, ἀγαπῶ, τὸ καθέν' εἶνα
σὸν ἀδερφό μου.

Κιότανε θάρθει κάποια ὄρα
στὸν κόρφο Σου Γῆ πάλι νὰ γυρίσω,
θὰ πῶ ὡς οὐρασιμένη πιά δ' ἄνω
τίποτες ἄλο.

Μὲς τὴ κραβγὴ τῆς πολιτείας,
στὸ βουητὸ τῆς μηχανῆς,
κόλαση ὁ οὐρανὸς
κ' ἢ γῆς.

Νὰ εἶναι μακρῶνὰ τὰφτὶ τοῦ Πλάστη,
καὶ δὲ γροικᾶει τὸ σπαραγμὸ μας
μὲς ἀπ' τὰ θυμωμένα χῆς;
Θᾶναι φεβγάτος!

ΚΩΣΤΑΣ ΘΡΑΚΙΩΤΗΣ

Ο ΓΛΥΠΤΗΣ ΣΑΡΟΥ

ΤΟΥ ΚΑΡΛΟΥ ΠΕΤΡΑΣ

ἘΟ Σαροῦ εἶν' ἕνας καλιτέχνης ποῦ ἤρθε ἀπ' τὸ λαὸ τοῦ ὀποῖου καθρεφτίζει τίς πεθυμιές καὶ τὴ θέληση. Μεγάλωσε μαζὶ μὲ τὸ προλεταριάτο. Ἡ τέχνη του εἶναι τὸ προῖον τῆς λαϊκῆς θέλησης. Εἶναι ὁ καλιτέχνης τοῦ κολεχτιβιστικοῦ πνεύματος καὶ τὸ χαρακτηριστικὸ τῶν ἔργων του ἔγκειται μὲσα σ' ἐκεῖνο ἀκριβῶς ποῦ τὸ νέο ἀνθρώπινο πνεῦμα ἔχει ὡς δυναμικὸ.

Ἡ ζωὴ τοῦ Σαροῦ μπορεῖ νὰ ἐξηγηθεῖ ἀπ' ἀπὴν ἀκόμα τὴν τύχη τοῦ προλεταριάτου, μ' ἀπὴν θὰ νοιώσει κανεὶς τὴν καλιτεχνικὴ του ἐξέλιξη.

Δεκαεπὶ χρονῶ, λαβαίνει μέρος στὸ παγκόσμιο μακελιὸ καὶ τρεῖς φορές παγαίνει στὸ μέτωπο. Τὸ δεξὶ του χέρι συντρίβεται ἀπ' ἕνα σπᾶσιμο ὀβίδας, ποτὲς δὲ θὰ γενότανε πιστεφτὸ πὼς μιὰ μέρα θὰ μπορούσε νὰ δουλέψει μὲ τὰ χέρια του. Ὄστόσο, μιὰ ἐπιδέξια ἐγχείρηση τὸν ἔσωσε καὶ γιαντρεμένος πιά γενέται μηχανικός σ' ἕνα ἀργαστῆρι ὀπτικῶν ὀργάνων στή Βιέννη. Ἡ δουλειὰ του τὸν σπρώχνει νὰ γίνεῖ γλύπτης καὶ ἀνάμεσα ἀπ' τὰ πρῶτα του ἄτολμα ἀκόμα ἔργα ποῦ πραγματοποιεῖ κείνη τὴν ἐποχὴ, πρέπει νὰ θέσουμὲ ἔξω ἀπὸ συναγωνισμό ἕνα «**γυμνὸ ἀντρα**» ποῦ τοῦ δίνει τὸνομα: «ἢ ζωὴ μου».

Ἐγκαταλείπει ἐπὶ τέλος τ' ἀργαστῆρι γιὰ ν' ἀφοσιωθεῖ στήν τέχνη. Ἡθελε νὰ μπει στήν ἀκαδημία καλῶν τεχνῶν τῆς Βιέννης, ὀμως ἀπορίφτεται στοὺς εἰσητηρίους διαγωνισμούς.

Δύο χρόνια ὕστερα, ὁ καθηγητῆς Μπίτερλιχ τὸν παίρνει στὸ σπουδαστήριό του. Ἐκεῖ μαθαίνει τὴν τεχνικὴ τῆς τέχνης του. Σύντομα ἐγκαταλείπει τὸ ἀτελιέ τοῦ Μπίτερλιχ καὶ μνήσκει μόνιμα σ' ἕνα ἀργαστῆρι ποῦ τῶθεσε στή διάθεση του ἢ σοσιαλιστικὴ δημοτικὴ ἀρχὴ τῆς Βιέννης. Ἀπὸ τούτη τὴ στιγμή ἀρχίζει ἢ ἀνοδος του ποῦ τὸν ὀδηγεῖ στὸ θαυμασμό του ἀπὸ μέρους τῶν συγκαιριωγῶν του καὶ ἰδιαίτερα τῶν Ἀφστριακῶν.

Τὸ νὰ μεταθέσεις στήν κίνηση τὰ συναισθήματα τῆς ψυχῆς, νὰ ἢ θέληση ποῦ ἐκπηγάει ἀπ' ὄλα τὰ ἔργα τοῦ Σαροῦ! Τὰ πρόσωπα του εἶναι ἢ πιὸ καθαρὴ ἔκ-

φραση τῆς κίνησης καὶ τῆς ἐνέργειας.

Ἡ Ἐπανάσταση εἶναι κίνηση. Ἐνας δρόμος πρὸς τὰ μπροστά, τὸ σπρῶξιμο πρὸς τὸ σκοπὸ κ' ἢ ἀποφασιστικὴ ἐγκατάλειψη ὀλων τῶν παλιῶν μορφῶν τῆς παραγερασμένης τέχνης.

Τὸ λέει ὁ ἴδιος ὁ Σαροῦ: «**Ἐχομὲ χροῦς νὰ παρουσιάσουμε τὴν Ἐπανάσταση μὲ τὴν κίνηση, χωρὶς νὰ παραμελοῦμε γιὰ τοῦτο τίς προσπάθειες τῆς πλαστικῆς. Εἶναι ἀπόλυτα ἀπαραίτητο νὰ μελετηθεῖ ἔξ ἴσου ἢ γλυπτικὴ ἀπ' ὀλες τῆς τίς ἀποφες καὶ νᾶναι ἔξ ἴσου ἐρμηνευτικὴ σὲ κάθε τῆς ἐκδήλωση. Τότες μονάχα ἢ ἐπαναστατικὴ τῆς κίνηση γενέται ἀποτελεσματικὴ**».

Καθῶς καὶ στήν ἐποχὴ τὴ ρωμανικὴ καὶ γοτθικὴ—ἐποχὴ σκοταδιοῦ ἀπὸ κοινωνικὴν ἀποψη—ἢ ἀρχιτεκτονικὴ τῶν ἐκκλησιῶν ἀποτελοῦσε μιὰν ἐκφραση τῆς θέλησης τῶν μαζῶν πρὸς ἕνα θεὸ ἀπολεπτερωσης καὶ ἀμοιβῆς κ' ἐφ' ὅσον ἀπὸ δὲν μπορούσε νὰ ἐπιλυθῆ παρὰ μὲ τὸν κολεχτιβισμό, βλέπουμε ἀκόμα καὶ σήμερις τὴν ἀρχιτεκτονικὴ νὰ θεωρεῖται σὸν ἢ πρῶτη ἀπ' τίς τέχνες καὶ νὰ φέρνει γιὰ τὸν ἕαφτό τῆς τὰ σημάδια τοῦ μέλλοντος.

Ἡ Γοτθικὴ ἀρχιτεκτονικὴ ὕπῆρξε ἕνα στυλ κολεχτιβιστικὸ. Λίγο μᾶς ἐνδιαφέρει νὰ ξέρουμε ποῖος ἔχει χτίσει τὰ ἀρχιτεκτονικὰ μνημεῖα κείνης τῆς ἐποχῆς. Τὰ δεχόμαστε στὸ σύνολό τους κατὰ τὴν ἀξία τους, σὸν ἔργα δυνατὰ τῆς ἀνθρώπινης μεγαλοφυΐας.

Ἡ ἔνοια τῆς προσωπικότητας ἐνὸς δημιουργοῦ ἔγκειται τῶτι ἀπὸς φτιάει καὶ ὀφείλει νὰ φτιάξει σὸν ἐκπρόσωπος.

Καὶ εἶναι τέτιος, ἀν νοιώθει πὼς ἢ δικὴ του θέληση ἀνταποκρίνεται στίς πεθυμιές τῆς μάζας, πὼς ἢ παραγωγή του γενέται νὰ ποῦμε ὁ ἐνδειχτικός στύλος ποῦ σπρώχνει τίς μάζες ἀπ' τὴν πεθυμιὰ στή θέληση. Ἀπὸ δὲν εἶναι μονάχα τὸ πόρισμα τῆς καλιτεχνικῆς ἀνάπτυξης, ἀλλὰ τῆς ὀλης ἀνθρώπινης ἀνάπτυξης. Ὁ Σαροῦ τὸ διακηρύχνει:

«**Ἡ ἀνθρωπότητα μέρα μὲ τὴ μέρα χάνει τοὺς θεοὺς τῆς, ἰδίως ἢ Ἐβρώπη.**»

Δὲ χτίζει πιά ἐκκλησιές, κ' ἂν χτίζει, ἀπὸ γένεται ἀπὸ ἕνα πνέια συντηρητικὸ πὸν ἀρμόζει σὲ μιά τέτοια ἀντίληψη τῆς ζωῆς».

Κ' ἕνας ἀξιοσημείωτος γερμανὸς τεχνοκρίτης, ὁ Ἄλφρεδ Κούχν, γράφει τὴν παρακάτω φράση σχετικὰ μὲναν ἀπ' τοὺς πιδὸ μεγάλους γλύπτες τῆς ἐποχῆς μας : τὸν Ἀριστέιδη Μαγιόλ.

« Ἐχετε ποτέ; ἔργαστεῖ γιὰ τὴν ἐκκλησιά; ρώτησα μιά μέρα τὸ Μαγιόλ τὴν ὄρα πὸν δούλεβε τὴ μεγάλη πέτρινη Παναγιά του.— Ὁχι, μ' ἀπάντησε, κ' ἂν μοὺ παραγγέλνανε μιά Παναγιά, θ' ἀρνιόμουνα νὰ τὴν ἐχτελέσω. Ἡ ἐκκλησιά δὲ ζεῖ πιά. Δὲν ἔχει πιά πάρε-δῶσε μὲ τὴ ζωῆ. Κάποιες οἱ καλλιτέχνες ἐργαζόντανε γιὰ τὴν ἐκκλησιά, σήμερις καθόλου.— Συνεπεόμενα, τὰ πράματα πὸν φτιάχνει κανεῖς ὀφείλουνε νὰ χουνε σὴμάδια κοινὰ μὲ τὴ ζωῆ».

CHARLES VILDRAK

ΝΑΣΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Δὲς ἕνα γατὶ πὸν παίζει, δὲς μιά βροῦση πὸν κυλάει, δὲς αὐτὸν πὸν κόβει ζύλα : μπορεῖς σὰν τὰ παιδιὰ νὰ σταματίσης...

Ἄκουμα μὲ τοὺς χασομέρηδες οἱ ἀκρότοιχο τοῦ γιοφουριῶ, γιὰ νὰ βλέπεις τὸ μικρὸ θερμομασμένο ρυμουλκὸ πὸν ὀδηγεῖ τὴ σακάτιμη συνοδοιὰ ἀπ' τὴς μασῶνες πὸν τραβᾷ ἀπελλιμένα στὸ σκοινὶ του καὶ σέρνει τοὺς τυρλοὺς αὐτοὺς ζητιάνους στὴ γραμμῆ.

Κύτταξε στὸ δρόμο ἕνα παιδάκι πὸν ὀρασιζέται χαρούμενα στὴ λάσπη καὶ τὰ μάγουλα σφουγγρίζει καὶ τὰ χέρια τοῦ μικροῦ παιδιοῦ ψευδιζοντας τὴ γλώσσα.

Μὴν φύγεις ἀπὸ κεῖ καὶ μονομουρσίσεις : — Ἄς τ' ἀφήσουμεν αὐτὰ γιὰ τὴς γυναῖκες. Σήκωσε τὸ παιδί χωρὶς νὰ κλάψει κ' ἄρχισε νὰ τοῦ μιλάς γλυκά, σάμπως νὰ τοῦ [ἀνιστορᾷς,

— Ἰδιος μὲ γεροπαπῶ— σφουγγίζοντας μουτράκι καὶ χροάμα.

Στὸ δρόμο τὸ νυχτερινὸ καὶ σκοτεινὸ δὲς ἕνα γέρο τύφλα στὸ μεθύσι πὸν ἕνας ἀστυφύλακας χονδρὸς τὸν σπρώχνει (πρὸς τὸν τοῦχο δίνοντάς του γροθιές στὰ μουγκιά, ἀπ' τὴν ἀνάγκη πὸν ὀδηγεῖ τὰ ζῶα τὰ κανά.

Ἦ, μὴν εἰπτεῖς ὡς θάθελεν ὁ φόβος σου. Ἄς τ' ἀφίσουμεν αὐτὰ γιὰ τοὺς μαχαιροβγάλτες! Καὶ σὺρε νὰ τοῦ δῶσεις κάμποσες γροθιές... Ἄν σου τύχαινε νὰ κάνεις λίγο δρόμο μὲ κανιὰ μαρβονιάρη καὶ μιλήσεις περπατώντας ὁ ἕνας κολλητὰ στὸν ἄλλο.

Γιὰ τὸ Μαγιόλ ἡ ἐκκλησιά ἔχει πεθάνει, ὅμως πρᾶμα παράξενο, οἱ θεοὶ τῆς ἀρχαιότητος πὸν μὲ λίγα λόγια, εἶναι περισσότερο ἀκόμα γιὰ μᾶς ξένοι, ζοῦνε στὰ μάτια του.

Στὴν τέχνη μέσα τοῦ Σαροῦ μῆτε ἴχνος πιθηκισμοῦ. Εἶναι ὁ ἀντιπρόσωπος μιᾶς ἐποχῆς ὅπου ἡ μᾶζα ἐπιθυμεῖ κατιτίς πιδὸ ὀρθολογιστικὸ, κατιτίς πιδὸ ἐνοποιημένο. Ὁ σκοπὸς του, νὰ ὑποβάλλει στὴ ζωῆ, μὲ μιά σοφὴ διαβάθμιση, πρόσωπα κάποιες ἐκφραστικὰ καὶ συγκινητικὰ κ' ὄχι νὰ δημιουργήσει σύμβολα κενὰ ἀπὸ κάθε ἔνοια. Ὁ Σοσιαλισμὸς βρίσκει τὴν ἐκφρασί του μέσα στὴν κολεχτιβιστικὴ τέχνη. Συνεπεόμενα, ὁ Σοσιαλισμὸς δὲν εἶναι ἕνα σύμβολο, ἀλλὰ ἕνα leit-motiv. Εἶναι ὁ δρόμος τοῦ μέλλοντος.

Μετάφραση ΑΛ. Ζ.

Γιὰ νὰ μὴν τὸν θυμώσεις ἢ τότε στενοχωρέσεις, πρέπει νὰ ξέρης νὰ μιλάς λόγια τραγιά, πρέπει νὰ μπορῆς νὰ δείγης χέρια ροζιασμένα.

Καὶ νὰ βαδίζεις κάνοντας τὴς φτέρες σου νὰ τρίζονε λυγίζοντας τὰ γόνατα διπλώνοντας τὴ ὀρχή, σὰ νὰ φορᾷς κ' ἐὸν ποδήματα βαρειά...

Κ' ἂν πᾶς μιά μέρα σ' αὐτοὺς πόχουν τὸ χροσάφι καὶ πὸν βασιτοῦνε πίσω τὸ κεφάλι γιὰ νὰ κυτιάζουνε τὴ γῆς ἀπὸ λιγάκι πιδὸ ψηλά.

Ἄν πᾶς ποτὲ σ' ὄσους καὶ σ' ὄσους μποροῦν μ' ἀτάραχη φωνῆ τοὺς ἄλλους : νὰ διατάξουν γιὰ νὰ σὲ τιμῶσουν πιδὸ καλά σ' ἀρχοντικὸ τους. χαμήλωσε τὰ μάτια τους μωζὶ μὲ τὰ δικὰ σου.

Κ' ἂς νὰ φανερώνεις σ' ἐὸς χωρὶς ντροπῆ ἢ κοπέλλα κ' ἢ μητέρα ποῦτανε μητέρα σου, τὸ παιδί ποῦησουν ἐὸν καὶ πὸν πάντα μένεις, κ' ὅλοι ἀκόμα ὄσοι κρατοῦν ἀπ' τὸ μερδεμένο σου συνάφι :

Κ' ὅλοι ἀκόμα ἐκεῖνοι ὅπου ξεκούρασες τὰ μάτια σου περσινὰ ὅπου νὰ πάρεις νὰ φυλλάξεις τὰ καλοῦπια τους.

Κανένα πρόσωπο ἀπ' αὐτὰ ν' ἀπαρηθεῖς δὲν ἀκόμα πρέπει κ' ἄλλα πρόσωπα νὰ μᾶθης πρέπει νὰ δύνουσαι πολλοὺς τρόπους ἀνθρώπων γιὰ νᾶσαι τέλειος ἄνθρωπος κ' ὀκνηρωτικὰ πὸν ἡ ζωῆ του ν' ἀχιδοβολᾷ τοῦ πλάτου καὶ τοῦ νὰ μὴν ξεκόβει ἀπὸ κανέναν κ' ἀπὸ τίποτα καὶ ν' ἀνασαίνει λεύτερα σ' ὅλα τὰ σπῆτια μέσα.

Μετάφραστὴς Κ. ΚΟΤΖΙΟΥΛΑΣ

Η ΓΝΩΜΗ ΜΑΣ

Ἐνα σωρὸ λογοτεχνικὰ περιοδικὰ βγαίνουνε, ὅμως τὰ περισσότερα χωρὶς «πνοή». Κανένα σκοπὸ συγκεκριμένο καὶ ἀπ' τὰ πρῶτα καθορισμένο δὲν πραγματοποιοῦνε. Βγαίνουνε γιὰ νὰ ποδείξουνε πὸς ὑπάρχει, ἀκόμα καὶ «πρωτοποριακὴ» τάχα ζύμωση στὸν τόπο μας. Ἐνα δυὸ ἀπ' ἀφτὰ πὸν βλέπουνε τὸ φῶς μὲ σκοποὺς στὴν ἀρχὴ τῆς ἐκδοσης τους ὄχι ἀνώτερους, ξεχαστήκανε ἀπ' τὴν παραζάλη κ' ἀποδείξανε ἔτσι πὸς ἱκανοποιοῦνται τὰ γούστα τῶν ἐκδοτῶν θαμάσια! Ὁ καθένας τους γράφει καὶ τυπᾷνε φυσικὰ ὅτι τοῦ κατέβει. Ἐχουμε ὑπ' ὄψη μας ἕνα παρόμοιο φαινόμενο-περιοδικό. Στὴν ἀρχὴ τῆς ἐμφάνισης τους ἔλεγε πὸς γιὰ τοὺς νέους θὰ δουλέψει ἀπ' τὸ πρῶτο κιόλας φύλο ἢ πιδὸ καλά—ἀφοῦ πλησιάζουμε περισσότερο τὴν ἀλήθεια—ἀπ' τὸ πρῶτο του βῆμα—πρὸς τὰ πίσω πάντοτες ἢ σὰ θέλετε σημειωτὸ—ἔριξε χᾶμου καὶ τσαλαπάτηξε τὴ μάσκα. Ἐβγαίνε καὶ βγαίνει—ἂν θὰ ἐκδίδεται καὶ στὸ μέλον δὲν ἔξρουμε—γιὰ νὰ παρουσιάσει τῶν πολυἀριθμῶν διεφτυντάδων τὴ λογοτεχνικὴ δουλειά. Ἐτσι παρουσιάσανε ἕνα χάλι ἄξιο οἴχτου μονάχα. Γιὰ τίποτες κανέναν τους δὲ συγκινήθηκε καὶ τὰ περιοδικὸ τους ἔγινε περβόλι, ὅπου ὅλα τὰ λουλούδια ὄλων τῶν κλιμάτων ἔχουνε θέση.

Καὶ γιὰ νᾶμαστε πιδὸ ἀντιληφτοὶ προσθέτουμε σὰν ἀπόδειξη ἀπαρασάλεψη τῶν παραπάνω, τούτα : Ἀρχίζουμε ἀπ' τὴ «Ν. Ἐστία», πὸν ἄλα ὑποσκέθηκε κ' ἄλα παρουσίασε. Ἡ βασικώτερη κιόλας «ὑποχώρηση» τῆς στὸ σπουδαῖο τὸ ζήτημα τῆς γλώσσας. Ὑποσκέθηκε δημοτικὴ καὶ γράφεται στὴν πιδὸ ἐλαεινὴ μιχτῆ. Γιὰ τὰ περιεχόμενα λίγος στὰ σοβαρὰ δὲν μπορεῖ νὰ γένει, ἀφοῦ ὀλάκερο τὸ περιοδικὸ ἀπ' τὴν πρώτη του σελίδα μέχρη τὴν τηλεφταία ὅπου ἡ μελέτη κάποιες περὶ τῆς «ὀραιότητος τοῦ γυναικειοῦ σώματος» μυρίζε μούχλα τουλάχιστον μισοῦ αἰῶνα ! καθαρὰ δημιουργικὴ δουλειὰ πὸν νὰ φωτίζει, γιὰ τὸ,τι ἔξω γίνεται, τίποτες.

Ἡ «Πρωτοπορία» παραξήγησε τὰ πράματα. Θάρεψε πὸς ἡ avant garde εἶναι ἀλαγὴ μορφῆς μιᾶς κατάστασης πραγμάτων πὸν ὑπάρχουνε φυσικὰ κ' ὄχι βασικὴ-βασικώτατη διαφοροποίηση τούτης. Νόμισε μᾶλα λόγια, πὸς ἡ πρωτοπορία στὴν τέχνη τουλάχιστον εἶναι κάτι τὸ ἐπιφανειακὸ καὶ τὸ ξόπεισο. Τοῦ κ. Γιούφυλη μπορεῖ φυσικὰ κανεῖς νὰ τοῦ ψάλει κ' ἄλα, μάλιστα καὶ πιδὸ «σταράτα», ἀφοῦ «τῆ ἐνοχῆ» του εἶδανε τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος ἀπ' τὴς στήλες τοῦ περιοδικοῦ του καὶ ἄθλια κατασκευάσματα ἄρρωστων μυαλῶν. Καὶ γιὰ νὰ τελειώνουμε λέμε πὸς γιὰ τὸ διεφτυντῆ τῆς πρωτοπορίας, ἡ avant garde, εἶναι : terra incognita.

Ὁ «Νουμᾶς» πιδὸ καλά νὰ μὴν ἔβγαίνε, ἀφοῦ δὲν ἔχει καινούργιο τουλάχιστο τίποτες νὰ πει-χωρὶς νὰ νομιστεῖ μὲ τοῦτο πὸς παραγνωρίζουμε τὸ σημαντικώτατο ρόλο τοῦ παλιοῦ «Νουμᾶ».

Ἡ «Πνοή» εἶναι σὰ νὰ μὴν ὑπάρχει. Τίποτες δὲν εἶπε καὶ τίποτες δὲν ἔκανε. Οἱ ἐκδότες καὶ διεφτυντάδες τῆς εἶναι νέοι πὸν ἀκόμα ἀσυνγώρητο-δὲν ἔχουνε βρεῖ τὸ μονοπάτι τους, πὸν ἀκόμα παραπατᾷνε, πὸν δὲν ἔξρουνε τι ζητᾷνε καὶ τι θέλουνε, πὸν ἀκόμα πιστέβουνε-δυστυχῶς-πὸς ἀρκεῖ νὰ γράφεις καὶ τότες ἐξυπηρετεῖς τὴν Τέχνη!

Γένημα τούτης τῆς κατάστασης εἶναι οἱ «Ν. Ἀνθρώποι». Βλέπουμε πὸς ὀσκολο καὶ πὸς ὀσο βαρὺ στὴν ἐκτέλεση του εἶναι τὸ καθῆκο μᾶς πὸν πηγάζει μὲσ' ἀπ' τὴν ἀνάγκη τὴν τόσο ἐπιταχτικὴ.

Τὴν ἀκούαμε ἀπὸ καιρὸ καὶ ξακολουθᾷμε νὰ τὴν ἀκοῦμε πιδὸ ἔντονα ἀκόμα καὶ τᾶρα σ' ἀφτιά μας νὰ βουίζει. Ποιοὶ-τὸ ξέρουμε καλά-θὰ γελᾷσουνε ἢ καλύτερα θὰ καγχᾷσουνε. ἄλλοι θὰ νομίσουνε τὴν προσπάθεια μας σὰν ἀποτέλεσμα μικροφιλοδοξιῶν ἢ τίποτες ἄλο ὅμως-λίγοι ἔστω στὴν ἀρχὴ, ποιοὶ ὅμως ἄβριο, ἀπειροὶ στὸ μέλο-θὰ ὑποστηρίζουνε μὲ φανατισμὸ τὸ ἔργο «τους» καὶ θάγωνιστοῦνε γιὰ τὸ ἄπλωμα τῆς προσπάθειας τούτης.

Ἐμεῖς, μὲ λίγα ὀλικά καὶ μέσα δὲν εἶμαστε ἐπιχειρήση μὲ πεποιθήση ὅμως μεγάλη στὸν ἀνώτερο σκοπὸ μας, ἐρχόμεστε στὴν κρισιμώτατη τούτη στιγμή γιὰ νὰ πολεμήσουμε ἐναντία σὲνα σωρὸ «κακῶς κείμενα» πράματα πὸν ὀλοένα γενάει ἢ ἀβάσταχτη τούτη κατάσταση-πὸν χρωστικεῖται βέβαια στὴν ἀνυπαρξία ἀποστολῆς σοβαρῆς ὀλλα τὰ περιοδικὰ πὸν προαναφέραμε.

Τὰ καμώματα τοῦ Παλαμᾶ. Στὴν ἐφημερίδα «Ἐστία» (3 Φεβρ.) δημοσιεφτηκε μιά συνέντευξη τοῦ Παλαμᾶ Ἀνάμεσα σ' ἄλα πὸν εἶπε ὁ Παλ. βρῆκε ἐφκαιρία νὰ χαρακτηρίσει καὶ τὸ φέροισμο τοῦ Ψυχᾶρη ὡς «προστυχότατο». Ἀλήθεια, γιὰ τὴν δίνει τέτοιους χαρακτηρισμοὺς ὁ ποιητῆς γιὰ μιά πολὺ ἐφ-συνειδητῆ κριτικὴ τοῦ μακαρίτη Ψυχᾶρη; Ἐχτὸς πιά ἂν νομίζει πὸς ὀλος ὁ κόσμος πρέπει νὰ τὸν λιβανίζει. Μὰ ἐκεῖ πὸν εἶναι σκοῦρα τὰ καμώματα τοῦ Παλαμᾶ εἶναι τὸ μέρος ὅπου μιλάει γιὰ τὴν καθαρῆβουσα καὶ μᾶς λέει πὸς κ' ἢ καθαρῆβουσα ἔχει δικαιώματα καὶ πὸς εἶναι ζωντανὴ γλώσσα! ὀποιοι τ' ἀκούει ἀφτὰ ἀπελλιζέται πὸν στὰ νῆατα του ξεσπάθωνε γιὰ τὴ Δημοτικὴ γλώσσα, ἔγραψε ἄρθρα καὶ διαλαλοῦσε τὸ πιστέβω του φανερά. Μέσα

στό «Νουμά» υπάρχει ένα άρθρο με τον τίτλο «Γιὰ τὸ διαβάσουν τὰ παιδιά», γράφτηκε τότες με τὸ θόρυβο πὸν εἶχε γίνει γιὰ τὰ Ὁρσετειακά. Ἐμείς σὺν «παιδιά» πὸν εἴμαστε διαβάσαμε τὸ ἄρθρο καὶ μᾶς συνεπήρανε οἱ συλλογισμοί. Πὼς ἀλλάζουν οἱ καιροί! Ὁ Ψυχάρης τὸ εἶπε στὴ μελέτη του πὼς ὁ Παλ. πρόδωσε τὸν ἀγώνα τοῦ Δημοτικισμοῦ καὶ νὰ πὸν τὰ στερνὰ καμώματα τοῦ Παλ. ἐπιβεβαιώνουνε ὅσα εἶπε ὁ Ψυχάρης!

Εἶναι 45 χρόνια ἀπὸ τότε πὸν ἀκούστηκε τὸ κήρυγμα τοῦ δημοτικισμοῦ καὶ ὅμως καμιά σημαντικὴ πρόοδο δὲ σημειώθηκε. Ὁ Ψυχάρης, καὶ ὁ Φιλήντας μέσα στὰ ἔργα τους κάμανε ὀρισμένες μεταρρυθμίσεις, μὰ κανένας ἀπ' τοὺς νέους πὸν βγάξει βιβλίο δὲν τὶς ἐφάρμοσε. «Οἱ Νέοι Ἀνθρ.» με τὸ πρῶτο φύλο προσπαθῆσανε νὰ ξεφορτωθοῦνε τὰ διπλά σύμφωνα, διφθόγγους κ. τ. λ. Ἀργότερα θὰ προχωρήσουνε καὶ πιὸ πέρα.

— Ὁ θόρυβος πὸν δημιουργήθηκε γύρω ἀπ' τὴν ἴδρυση τοῦ «Θέατρον ἐφαρμογῆς» τὶς πρῶτες μέρες μᾶς ἔκανε νὰ βρεθοῦμε στὴ συγκέντρωση τῶν ἠθοποιῶν στὸ θέατρο Παπαϊανου πούγινε γιὰ τὴ λήψη ὀρισμένων μέτρων πὸν πάντα θάποβλέπανε στὴ μὴ πραγματοποιίση τοῦ σκέδιου Συνοδίου. Ματαιώθηκε βέβαια ἡ ἰδέα τούτη καὶ μάλιστα κατὰ ἕνα τρόπο πὸν «προσωπικό». Ἡ μάζα τῶν ἠθοποιῶν γιὰ τὴν ὁποία ὀρισμένοι κύριοι φροντίσανε προηγουμένα νὰ σκηματίσει τὴ γνώμη πὼς θὰ ζητιανέψει σὰ γίνει τὸ «Θέατρο ἐφαρμογῆς», παρουσίασε ἕνα φαινόμενο ὁμαδικὸ πὸν ἐκμεταλεύτηκε καὶ πούπεσε φυσικὰ θῆμα δημαγωγίας. Ἀν τὸ σκέδιο Συνοδίου πρόβλεπε μὴ συνεργασία Κυβέλης, Φύσσι κλπ. τούτο δὲ σημαίνει πὼς κίλλας πρέπει νὰ ματαιωθεῖ ὁ σκοπὸς ἀφοῦ γίνεται τούτο μόνον καὶ μόνον γιὰ τοὺς μαθητῆς τῶν ἐπαγ. Σκολῆ; γιὰ νὰ πάρουνε τὸν ἀγέρα τοῦ στανιδώματος. Τὸ θέατρο ἐφαρμογῆς μάλιστα θὰ ἐργαζότανε ἀφοῦ ἡ ἐμφάνιση τῶν ἐργοδοτῶν ἠθοποιῶν θάτανε περιοδικῆς χωρὶς συνεπούμενα ἔτσι νὰ ζημιώνεται κανένας ἀπ' ἀφοῦ πὸν φωνάζανε τόσο ἀγρια καὶ ἄπτοχα, ἐνῶ ἀντίθετα θὰ κερδίζανε τόσα καὶ τόσα οἱ μαθητῆς τῆς Σκολῆς, καὶ ἀφοῦ ἀκόμα μῆτε ἡ Κυβέλη μῆτε ἄλλος κανένας ἀπ' τοὺς συνεγάτες τοῦ Συνοδίου ἔχει θίασο πὸν διαρκῶς νὰ δουλέβει. Ἐμείς ἀπ' ὅλη ἀφτὴ τὴν ἱστορία βγάλαμε τούτο τὸ συμπέρασμα: Ὅτι ὀρισμένοι κύριοι τρομοκρατηθῆσανε, γιὰ εἶδανε ἕνα ἀντίπαλο» μπροστὰ τοὺς ἐφαρμικά πὸν—κατὰ τὴ στραβὴ τους γνώμη—θὰ τοὺς ἀφαιροῦσε τὶς δόξες καὶ τὶς δάφνες, πὸν σημαίνει πὼς ἀφοῦ οἱ κύριοι πὸν μᾶς εἶναι γνωστότατοι ἀπ' τὸ ἔργο τους! δὲν ἐνδιαφέρονται καθόλου—γιὰ τὴν ἀνώτερη ἀποστολὴ τοῦ θεάτρον, μὰ καθόλου γιὰ γιὰ τὴν ὁποία στὰ μανιφέστα τους κάμανε τάχατες πὼς «κόττονται»!

Σ' ἕνα «νεοφανῆς» βδομαδιατικὸ ὄργανο τοῦ βενιζελισμοῦ πὸν στὴν οὐσία—λένε— διεφθύνει κάποιος θιασάρχης πὸν τὸ κυριώτερο του χαρακτηριστικὸ εἶναι νὰ τσαλαβοῦτᾶ παντοῦ, εἶδαμε ἕνα ἄρθρο γιὰ τὸν προορισμὸ τῶν πολεικῶν βιβλίων γραμμένο ἀπ' ἕνα φιλογοῦντα διεφθύντῃ ἐσπερινῆς ἐφημερίδας. Σταματήσαμε στὴν ἀρχὴ τοῦ ἄρθρου χωρὶς φυσικὰ νὰ τὸ διαβάσουμε μέχρι τὸ τέλος καὶ ὁμολογοῦμε πὼς δοκιμάσαμε κάποιαν ἐκπληξὴ με τὴν παιδιαστικὴν ἀθέλεια πάντοτες πὸν διακρίνει τοὺς ἀνθρώπους πὸν ἐνοῦνε σώνει καὶ καλά νὰ κρῦβονται πίσου ἀπ' τὸ μανικουρισμὸ δαχτυλάκι τους. Ἀντιγράφουμε δυὸ—τρεῖς ἀράδες: «Μεταξὺ τῶν ὡραίων καὶ εὐγενῶν οὐκ ὀπῶν—τοῦ περιοδικοῦ τους—εἶναι καὶ ἡ διήδοσις καὶ ἐπιχορηγίσις τῶν μεγάλων φιλειρηνηκῶν ἰδεῶν. Εἴμαι βέβαιος ὅτι οἱ ἴδρυται τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ πιστεύουν εὐλικρινῶς καὶ καὶ βαθῶς (sic) εἰς τὴν εἰρήνην κτλ. κτλ.» Ἄλο τίποτις ἐμεῖς νὰ προσέσσουμε δὲ χρειάζεται, ἀφοῦ ἔχουμε διὰβωλε τὴν πεποιθήση πὼς ποτεῖς δὲν μπορεῖ νὰ μιλοῦμε γιὰ καὶ πὸν ὄχι μόνον ἀπ' πιστέβουμε, ἀλλὰ καὶ πὸν μῆτε—στὸ βᾶ.—θέλουμε καὶ νὰ ὑπάρχει!

Ἐνὶ δείγμα σιχαρῶν sans valeur! Ὁ Γιούφλης στὸ τηλεφῆτιο φυλλάδιο τοῦ περιοδικοῦ του κρῖνοντας τὸ βιβλίο τοῦ φίλου του κ. Μαβρετῆ «ὀδηγὸς ποιητικῆς γιὰ νὰ κάνει ὁ καθένας ποιήματα» τάποκαλεῖ «χρήσιμο», ἐπεὶθὶ θὰ... διεφθύνει λέει τὸν καθένα στὸ κωτακῆβρασμα ποιημάτων, ἐνῶ παρακάτω διαπιστώνει πὼς π. λοι νομίζουμε γιὰ ποιητῆς καὶ ἀπλῶς σιχαρῶν καὶ βέβαια φυσικὰ πὼς τούτο τὸ βιβλίο θὰ διεφθύνει τὸν περὶ τὴν «π. ἰσιν» ἀσχολούμενον κόσμον. Διὰφῆσει τοὺς στιχοπλόκους καὶ συνεπούμενα τὸ ἀνταρτικὸ κοινὸ τοῦ περιδικοῦ του θὰ τὰ μπερδέψει περισσότερο. Ἄλλὰ τότε πὼς εἶναι «χρήσιμο» τὸ βιβλίο, μῆπως γιὰ τοὺς «μυτῆρνας» σὺς τάχ. κ. Γ. φύλη τὰ λέτε; Σὲ μὴ τέτοια περίπτωσις ξεχάσατε μόνον νὰ τὸ συστήσετε ἰδιαίτερα σ' ἀφοῦς. Ὅπως νάναι ὅμως τὸ «δείγμα» τοῦ σιχαρῶν σὺς εἶναι «ἀνευ ἀξίας».

Τὰ ξυπνυτούρια. — Τώρα πὸν μὴ ποιήτρια λιώνει μέσα στὸ φρεσιατρεῖο τῆς «Σωτηρίας» ξυπνήσανε οἱ διάφορα «ὄραιοπαθεῖς» καὶ φωνάζουνε πὼς μὴ «ποιήτρια τοῦ ἔρωτα κτλ τοῦ Πόνου» πεθαίνει. Ἐτσι εἶναι στὴν Ἑλλάδα ἕνα κανένας βρισκαται στὴ ζωὴ περιφρονεῖται καὶ οὔτε ἀξιώνονται ἀφοῦ πὸν στὰ στερνὰ ξυπνοῦνε καὶ φωνάζουνε, νὰ γράψουνε μὴ γραμὴ στὰ περιοδικὰ καὶ στὶς ἐφημερίδες πὸν ἔχουνε τὸ κουράγιο νὰ τὶς γιομίζουμε με πράματα ἀσήμαντα. Παράδειγμα ζωντανὸ ὁ ποιητῆς Τέφκρος Ἀνθίας πὸν τὸν περασμένο χρόνον κυκλοφόρησε ἡ συλλογὴ του «Σφυρίγματα τοῦ Ἀλήτη» καὶ ὅμως κανένας δὲν ἐνδιαφέρθηκε. Στὴν ἀρχὴ εἶπαν πολὰ λόγια, μὰ τὸ ἀποτέλεσμα μηδέν.

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

Γαλάτεια Καζαντζάκη 11 π. μ.—1 μ. μ.

Στὰ τηλεφῆτια χρόνια ἀγρία καὶ πὸν βγαίνει κανένα βιβλίο πὸν μᾶς κάνει νὰ νιώσουμε τὴ λεγόμενη «Καλλιτεχνικὴ συγκίνηση». Οἱ περισσότεροι πὸν βγάζουνε βιβλία στὴν Ἑλλάδα ξενοῦνε ὀλοτ-λα τὸν πρωταρχικὸ ὄρο καθε ἔργου πὸν εἶναι τὸ νὰ δίνει ὁ συγγραφέας στὸν ἀναγνώστη του, τὴ συγκίνηση. Νὰ πέρνει τὸ βιβλίο στὰ χέρια νὰ τὸ διαβάσεις καὶ νὰ μὴ θέλεις νὰ τὸ κλίσεις. Τέτοια ἔργα πὸν νὰ σὲ συναρπάξουνε σπάνια στὴν Ἑλλάδα. Μπορεῖ νὰ σοῦ γιομίζουμε ὀλάκερες σελίδες περιγράφοντας κατὶ χιλοισπωμένα πράματα γιὰ ἔρωτες, γιὰ τὸ Γιακουμῆ πὸν κουτσόεπινε μέσα στὴ νταβέρνα, γιὰ χαφιέδες καὶ ὅτι ἄλλο θέλεις. Μὰ μὴ νομίζεις, πὼς ἀφτὰ θὰ εἶναι τῆς «Ζωῆς», καθε ἄλο, μέσα στὴ ζωὴ βρῖσκονται πολὺ ἐντονα, καὶ ἕνας συγγραφέας, ἀληθινός, θὰ τὰ νιώσει καὶ θὰ γράφει ἔργο πὸν δὲν ἔχει νὰ φοβηθεῖ οὔτε ἀκόμα καὶ τὴν πιὸ στριφνὴ αἰσθητικὴ κάποιου κριτικοῦ μας. Μὰ ἔλα πὸν γιὰ νὰ γράφουνε τέτια ἔργα χρειάζεται ζύμωμα με τὴ ζωὴ γιὰτὶ ὅπως διάβασα κάπου, «ὁ καλύτερος δάσκαλος εἶναι ἡ ζωὴ», μὰ πὸν ἔμεις ζωῆ; Μέσα στὰ ἔργα τὰ ἑλληνικὰ δὲν ὑπάρχει: ὑπάρχει μόνον καὶνο πὸν γενεῖται ἢ φαντασία τῶν συγγραφέων μας. Γι' ἀφοῦ κανένα πεζογράφημα μᾶς δὲν ξεπέρασε τὰ ἑλληνικὰ σύνορα, ὅπως γιὰ παράδειγμα ἕνας Λάσκο οὐγγαρέζος ξεπέρασε τὰ σύνορα τῆς πατρίδας του. Μὰ ἔγραψε ἔργο ὁ ἀνθρώπος καὶ τὸ ἔγραψε ἀφοῦ ζυμώθηκε με τὴ ζωὴ. Φαίνεται πὸς στὴν Οὐγγαρία δὲν ὑπάρχει Βουτυράς, Ξενοπούλος καὶ Σισ γιὰ νὰ καθίσει νὰ τοὺς ξεκοκαλίσει πρῶτα καὶ ὕστερα νὰ πιάσει τὴν πένα καὶ νὰ γράφει. Τὸ ἐφτύχημα εἶναι πὼς ἀρχίζει καὶ στὴν Ἑλλάδα νὰ γίνεται μὴ προσπάθεια ἀρκετὰ καλὴ εἶναι στὸ διήγημα ὁ Ηλ. Βενέζης, καὶ στὴν ποίηση ὁ Ἀνθίας ἀπὸ τοὺς νεώτερους. Κεῖνο ὅμως πὸν μᾶς κάνει κακὴ ἐντύπωση εἶναι πὼς οἱ παλιοὶ ἔχουν συγκεντρωθεῖ καὶ με τὶς κλίσεις τους δὲν ἀφήνουν καθε νεὸ νὰ φανεῖ. Πρασπαθοῦνε νὰ τὸν ρίξουνε στὴν ἀφάνεια. Δὲν εἶναι ὑπερβολὴ ἀφοῦ. Ἐχω πολὰ γεγονότα στὸ χέρι μου. Μὰ ὅτι καὶ ἂν κάνουν δὲν μποροῦνε τίποτα, γέρασαν πιὰ καὶ θὰ πεθάνουν, τὸ μέλον εἶναι στὰ χέρια τῶν νέων.

Τὰ διηγήματα τῆς Καζ. δὲν εἶναι πολὺ νέα. Ἐχουνε δημοσιεφτεῖ σὲ διάφορα περιοδικὰ. Ἀπ' τὸ πρῶτο διήγημα νιώθουμε πὼς ἡ Καζ. δὲν ἔρχεται νὰ μᾶς πεί τίποτα ἀπὸ τὰ συνηθισμένα. Ὑπάρχει περισσότερο ζωὴ μέσα στὰ διηγήματα παρὰ φαντασία. Καὶ μάλιστα ζωὴ συχρονισμένη. Ἡ Καζαν. δὲν τρέχει στὰ περασμένα με μᾶς περιγράφει τάχα τὴν παλιὰ Ἀθήνα, ἔχει τόσα θέματα ἢ σημερινῆ ζωὴ πὸν κλίνει τὴ φαντασία γιὰ τὰ μακρινὰ περασμένα. Ὅλα τὰ διηγήματα τῆς πηγάζουνε ἀπ' τὴ ζωὴ. Ὁ «Γάμος τῆς Ἀργυρούλας», ἢ «Μοναξιά» «ὕστερα ἀπὸ τὸν πόλεμο»,

εἶναι διηγήματα πὸν διαβάζονται με ἐφαρμίστησι. Μὲς ἀπ' ὅλα τὰ διηγήματα ἕνα μ' ἔκανε νὰ πετάξω ἀπ' τὴ χαρὰ μου. ἢ «Κυρὰ Μαριγὸ». Εἶναι ἕνα διήγημα πολὺ λιτό, δὲν ἔχει πολυλογίες, τόσο σύντομο, μὰ καὶ τόσο πρωτότυπο πὸν τὸ διαβάσεις καὶ χαίρεσαι. Τὸ εἶχα διαβάσει πρὶν δυὸ χρόνια στὴν «Πρωτὰ». Σήμερα τὸ ξαναδιάβασα καὶ θαρεῖς πὼς διάβασα κατὶ τὸ νέο. Τέτοια διηγήματα λίγα εἶναι.

Ἡ κ. Καζαντζάκη πὸν ἔγραψε τέτοια διηγήματα δὲν πρέπει νὰ σταματήσει ἐκεῖ. Ἐχει χρέος νὰ φροντίσει νὰ πλουτίσει τὴν ἑλληνικὴ λογοτεχνία με καλῆτερα. Γιατὶ τότες μόνον θὰ δειξοῖ πὼς νιώθει τὴν ἀνάγκη νὰ δουλέβει γιὰ τὴν τέχνη καὶ ὄχι γιὰ τὸ ὄνοματάκι μας ὅπως τόσο ἄλλοι στὴν Ἑλλάδα. Μὰ πάλι νὰ τοὺς ποῦμε; Τοὺς ξέρουμε ὅλοι.

Ν. Κατηφόρη Ὅσο κρατᾶσι τὸ Σκοτάδι—

Τὰ διηγήματα τοῦ βιβλίου εἶναι τέτοια πὸν σπάνια τυχαίνει νὰ διαβάσουμε μέσα στὸ ἑλληνικὰ βιβλία πὸν ξεφορνεῖται καθε τὸ πάλιο καὶ νέο. Τὸ διάβασμα τοῦ βιβλίου τοῦ Κατηφόρη μᾶς δίνει πολὲς ἐλπίδες γιὰ μὴ καλῆτερον ἄβριο γιὰ τὸ ἑλληνικὸ διήγημα πο «οἱ ἐν ἁμαρτίαις γηράσαντες» παλιοὶ θέλουνε νὰ τὸ κρατοῦνε πολὺ μακριὰ ἀπ' τὴ ζωὴ.

Τὰ διηγήματα τοῦ Κ. βλέπουμε πὼς δὲ γραφτήκατε γιὰ νὰ μουντζουρωθεῖ τόσο χαρτί. Κάθε ἄλο ὁ συγγραφέας τοῦς ἔνωσε πὼς εἶχε καθῆκο ν' ἀνοίξει τὰ μάτια στὶ φαινόμενα τῆς ζωῆς. Μπορεῖ νὰ πεί κανεῖς πὼς ἀρπάζει τοὺς ἥρωες του καὶ τοὺς παρουσιάζει τὴν ὥρα πὸν βρῖσκονται στὸ χεῖλος τῆς ἀβυσσος. Τοὺς πιάνει ἀπὸ κεῖ καὶ μᾶς τοὺς παρουσιάζει τέτοιοι πὸν ὑπάρχουνε μέσα στὴν ἀληθινὴ ζωὴ καὶ ὄχι στὴν φαντασία. Βλέπουμε πὼς γιὰ νὰ γράφουνε τὰ διηγήματα δὲν εἶταν ἀνάγκη νὰ δημιουργηθεῖ κάλιο καφενεῖο με τ' ὄνομα (Κόκκινος Τράγος) ὁ πὸν νὰ δροῦσε καὶ νὰ κινῶνται διάφορα ἐξωφρενικὰ πρόσωπα ὄξω καιροῦ καὶ τόπου. Μὴ ζητήσετε κατὶ τέτοια ἀπὸ τὸν Κ. Τοῦ εἶναι τόσα θέματα ἢ σημερινῆ ζωὴ πὸν δὲν ἔχει ἀνάγκη νὰ κλειστεῖ μέσα στοὺς τέσσερους τοίχους τοῦ γραφείου του γιὰ νὰ γράφει. Μόνον πὸν κάπου κάπου ξεφύγει καὶ δὲν πολυπροσέχει. Τὸ «Παραμυθιὸ με τὴ σελήνη» εἶναι ἀπὸ τὰ καλῆτερα διηγήματα τοῦ φαίνεται πὼς τὸ ἔγραψε με κέφι. Γιατὶ ξέρουμε πὼς καμὰ φορὰ ὅτι γράφουμε με πολὴ σκέψη γίνεται τόσο στεγνὸ καὶ ἀπίθανο πὸν δὲν ἀξίζει τὸν κόπο νὰ γράφει. Ὅσοτόσο μέσα τὸ βιβλίο τοῦ Κ. ὑπάρχουν τόσες ὄμορφες περιγραφές, τόσο καθαρά διατυπωμένες οἱ σκέψεις τοῦ συγγραφέα πὸν χαίρεται κανένας νὰ τὰ διαβάσει. Ἀκόμα καὶ ἡ γλώσσα του εἶναι ἀρκετὰ φροντισμένη.

Τὸ νέο τοῦ βιβλίου ἀπὸ τὸ μᾶς κάνει νὰ ἐλπίζουμε πὼς ἀργότερα θὰ γράφει πολὺ ἀνώτερα ἔργα. Μὰ προπαντὸς ὄχι ξερὸς φωτογραφίης ἀπ' τὴ ζωὴ, γιὰτὶ τότες ξεφύγουμε ἀπ' τὸ νόημα τῆς ἀληθινῆς τέχνης.

Σ. ΤΣ.

ΤΑ ΦΟΙΤΗΤΙΚΑ

Τὰ νιάτα στήν Ἑλλάδα πεθαίνουν τόσο ἄδοξα πρὶν ἀκόμα ξεπετάξουν τὸ νῆπιον τους τὰ παγώνει, τὰ μαργώνει, στὸ πρῶτο μπουμπούκιασμά τους, ἢ πολιτεία τὰ γερατεία μεταγγίζουν τὴν ἀρτηριοσκληρωσὴ τους, στραγγιζέουν καὶ τὴν πιὸ δίκαιη κραβγὴ διαμαρτυρίας.

Καμιά εἰκοσπενταριὸ φοιτητὲς κρατιοῦνται ἀκόμα στὶς φυλακὲς, στὰ μπουντρούμια τοῦ παλίου στρατώνα καὶ τοῦ Ἀζέρωφ καταδικασμένοι ἀπ' τὸν ἀναχρονιστικὸ νόμο τοῦ «ιδιωνυμου» τὴν κηλίδα τῆς Ἑλλην. Δημοκρατίας ἄλλο πούχανε τὸ θάρος νὰ ταχτοῦνε στήν πρώτη γραμμὴ τῆς ἀπεργίας διώκτηκαν γιὰ πάντα ἀπ' τὸ Πανεπιστήμιο, τὴν ἱερὴ ἐξέταση (τὴ σεβαστὴ σύγκλητο ποὺ δὲν σεβάστηκε πρῶτα τὸν ἑαυτὸ τῆς) ὁ κ. πρῶτανικὸς καὶ καθηγῆτῆς τῆς Φίλοσ. φιλ. τῆς Ἡθικῆς καὶ τῆς ἑλευθερίας τῆς σκέψεως... τῆς συνειδήσεως ἀπὸ καθέδρας!.. μᾶς ἔδωσε ἓνα δείγμα τῆς ἀσυνειδησίας του!

Μὰ τὴν ἀλήθεια δὲ περιμέναμε βέβαιοι ἀπ' ἀφ' ὅτων κάτι ἄλο καλῆτερο!... Μὰ ὡστόσο καταντάει τὸς ἡλίθιο ἀπὸ μέρος κάθε προπάθειας ἰδιωτικῆς ἢ καὶ ὀμυδικῆς, ἢ ἀπάθεια καὶ στωικισμοῦ ποὺ ὑποδέχτηκαν τὴν τέτοια ἀπόφασιν μερικῶν διευκρίνων ποὺ εἶναι οἱ διάφοροι Φιλολογικοί, Δημοσιογραφικοί, Ἐπαγγελματικοί, κοινωνικοί, παιδαγωγικοί, Δημοκρατικοί, κολυμβητικοί τέλους πάντων ὀργανώσεις, ἂν ὑπάρχουν τέτοιοι; κρίμα τὸ μάθημα νὰ μᾶς τὸ δίνουνε οἱ ξένοι! (Γνωστότατη σβλήση εἶναι ἡ χειρνομία τῶν φοιτητῶν Παρισίων ὀργανώσεων ποὺ κάλεσαν ὅλα τὰ θύματα νὰ συνεχίσουν τὶς σπουδῆς τους μεθ' ὅσα τους). Ὁ μπάτσος ἀφ' ὅτος χαρίζεται στὴν Ἑλληνικὴ Δημοκρατίαν στήν Ἑλληνικὴ διανόησιν καὶ στὰ καλὰ ἥσυχναι παιδιὰ ποὺ κἀθονται μαντιγόμμενα μέσιν στὰ Πανεπιστήμια ὑπὸ τὴν ὄψηλὴν προστασίαν τῆς ἀστυνομίας!

Κ. Κ.

ΜΕ ΔΥΟ ΛΟΓΙΑ

— Μεταφράζεται τώρα στὰ γαλικά στὴ σειρά τῶν ἐκδόσεων «οἱ ἐπιθεώρησεις» τὸ βιβλίον τοῦ Σολόκοφ, τὸ «ἥρως ποταμὸς» ποὺ θεωρεῖται ὡς ἓνα ἀριστοτεχνικὸν ἔργον τῆς σύγχρονης ρομαντικῆς φιλολογίας. Τὸ βιβλίον τοῦτο τοῦ Σολόκοφ πωλῶθηκε σὲ 250.000 ἀντίτυπα στὴ χώρα τῶν Σόβιετ.
— Ἡ «ἐπιθεώρησις τῆς Γερμανίας» δημοσίευσε δύο συνομιλίαις τοῦ Β. Σέχαροφ μετὰ τὸν Ἑρικ Μαρία Ρένσαρ, τὸ συγγραφεὴ τοῦ ἀντιπολεμικοῦ ἔργου «τίποτα καινούργιον ἀπ' τὸ δυτικὸν τὸ μέτωπον».

Τὸ «γαλικὸν ἐκδοτικὸν σπινθὴρ» διεκτελεῖ κοινωνικὰς ἐκδόσεις στὴ σειρά τῆς μαρξιστικῆς βιβλιοθήκης, τυπώνει σὲ λίγα τὸ βιβλίον τοῦ Φο. Ἐργκελ «ὁ πόλεμος τῶν χωρῶν τῶν ἀποικιῶν στὴ γεωγραφία» ἀπὸ 192 σελ. σὲ σκῆμα 8ο, καὶ γιὰ ἀργότερα

ἐτοιμάζει ἓνα ἄλο τοῦ ἴδιου «ἡ καταγωγὴ τῆς οἰκογένειας, τῆς ἰδιοκτησίας καὶ τοῦ κράτους» ἢ ἓνα τῆς Ρόζας Λούξεμπουργκ «ρεφερμισμοὶ ἢ ἐπανάστασις».

— Ὁ Ἀντρέας Φίλιπ ποῦναι γνωστός ἀπ' τὰ δύο ἔργα του «τὸ ἐργατικὸν πρόβλημα στὶς Ἑνωμέναις Πολιτείας» καὶ «Ἡ δογματικὴ κρίσις τοῦ Σοσιαλισμοῦ» τώρα μόλις γύρισε ἀπ' τὴν Ἰνδία ὅπου πῆγε γιὰ νὰ μελετήσῃ τὸ κοινωνικὸν πρόβλημα τῆς ἀπεραντῆς τοῦτης χώρας ποὺ βοήσεται ἀκόμα κατ' ἄρ' τὴν φέτερα τοῦ ἐγγλέζικου ἱμπεριαλισμοῦ. Σημειώνουμε δύο λόγια του μόνον, πολὺ ὅμως χαρακτηριστικὰ ἀπ' τὴν ἐντύπωσιν του ποὺ διέτυπωσε σὲ μιὰ συνέντευξιν: «... Τὸ πρῶτον πρῶτον ποὺ χτυπᾷ ἀμέσως στὰ μάτια τοῦ ἐπισκέφτη εἶναι ἡ συγκλητικὴ ἀθλιότης τῶν πληθυσμῶν τῆς Ἑλλάδος. Ὁ ἐντὸς χωροδότης εἶναι ὀλοσύνολον ἀργάματος καὶ ψοφᾷ κωμικοῦ τῆς πείρας!...» Ὁ Φίλιπ ἐτοιμάζει τὴν ἐκδόσιν σὲ βιβλίον τούτων τῶν ἐντυπώσεων ἀπ' τῆς πρόσφατης μελέτης ποῦναι στὴ χώρα τοῦ Γκάμπι.

— Στὸ τελευταῖον φύλον τῆς «Πρωτοπορίας» δημοσιεύθηκε ἓνα ζωγραφικὸν ἔργον (μὲ κραγιὸν) τῶν νέων ζωγράφων Γληρόση Γληρόση ποὺ ἀξίζει νὰ ταναφέρουμε ἐδῶ ἢ «Ὀριμὴ» του, εἶναι ἓνα ἔργον μὲ ζωὴν, κίνησιν καὶ μὲ πολὺν προσωπικότητα ποὺ χαρακτηρίζει ὁμι μόνον τὴν γραμμὴν μὰ κούλη τὴν ἐξέλιξιν του.

— Ὁ σεβαστὸς μας φίλος καὶ συνεργάτης Κώστας Βίρβαλης βγάζει σὲ λίγα σὲ δέφετερον ἐκδόσιν τὸ «Φῶς ποὺ καίει» μὲ δικὰ του ἔξοδα κάθε σύστασις τοῦ ἀναγνώστης μας εἶναι περιττή.

— Ὁμολογοῦμε πῶς τὸ πρῶτον μας φύλον ἔχει ἔλειψεν. Ἐλπίζουμε ὡστόσο πῶς ἀπ' τὸ δέφετερον κούλας φυλάδιον θάμιστε στὴν ἐφεύροισι τῆς ἡμετέρας τῆς σελίδος μας τουλάχιστον σὲ 20. Γιὰ τοῦτο πρέπει ὅλοι οἱ φίλοι μας νὰ γίνουν σὲ τοῦτο πῶς πολὺν περιμένουμε ἀπ' τὴν προσωπικὴν του δουλίαν, ἀφοῦ οἱ Ν. Α. δὲν εἶναι ἐπιχειρήσιον καθὼς ἄλλο τὸ τονίζουμε καὶ συνεπόμενα εἶναι τόσον φρονικὸν πῶς θὰ παλέψουμε μὲ χίλια-δὴρ ὀικονομικὰ ἐμπόδια γιὰ τὴν ἀριστερότητον τους πάντα ἐμφάνισιν.

— Τὸ φύλον τοῦτο θὰ στείλουμε ὅσια τὰ φιλολογικὰ περιοδικὰ γιὰ ἀναταλάην καὶ ἀναγγελίαν.

— Οἱ «Ν. Α.» θάναγγέλνουνε κάθε βιβλίον ποὺ θὰ τοῦς στέλνεται καὶ θὰ τὸ κρῖνουνε μὲ τὴν ἀποστολὴν δύο ἀντίτυπων.

— Τὸ πρῶτον τοῦτο φυλάδιον στέλνεται ὁ ὅσους νομίζουμε πῶς τοῦς ἐνδιαφέρουνε ἢ πνευματικὴ κίνησις τῆς Ἑλλάδος. Ὅσοι κρατήσουνε τὸ πρῶτον φύλον θὰ θεωρηθῶντε ἀπὸ μέρος μας γιὰ συνδρομητὰς καὶ τότε παρακαλεῖτε νὰ μᾶς ἐμβάσουνε τὴν συνδρομὴν τους ποὺ πάντα προωπερῶνεται. Στὸν φίλον στέλνουμε περισσότερα ἀντίτυπα μὲ τὴν παράκλησιν νὰ φροντίσουνε γιὰ τὴν διάθεσιν τους.

— Οἱ φίλοι μας ποσοῦντε νὰ μᾶς βλέπουνε σὲ τὸ τυπογραφεῖον τοῦ φίλου μας κ. Ἀριστείδη Μαβροῖδη ὅπου βρισκόμαστε κάθε βράδον καὶ ὅπου τυπῶνεται τὸ περιοδικὸν μας.

— Μὲ χαρὰ λάβαμε τὸ πρῶτον φύλον τῶν «Πρωτοπόρων». Στὸ ἐργάσιμον φυλάδιον μας θὰ μιλήσουμε ἰδιαιτέρως γιὰ τὴν καλὴν ἀφῆν προσπάθειαν

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗ Ν. ΜΑΥΡΙΔΗ
ΒΟΥΛΓΑΡΗ 4 - ΑΘΗΝΑ

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

- Τεύκρου Ἀνθία : Τὰ σφυρίγματα τοῦ Ἀλήτη
Δρχ. 20.—
Ἄπ. Ν. Μαγγανάρη : Στὸν πρῶτο σταθμὸ
Δρ. 10.—
Γεράσιμου Σπαταλά : Ὁ βίος μιᾶς ψυχῆς
Δρ. 15.—

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

- Ἄγγελου Τερζάκη : Φθινοπωρινὴ Συμφωνία
Δρ. 15.—
Ν. Παπαγιωργίου : Ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους
Δρ. 15.—

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

- Ν. Ι. Σαράβα : Μιὰ πληγὴ δίχως αἷμα
Δρχ. 20.—

ΜΕΛΕΤΕΣ

- Nicolas Segur : Νίτσε (Μετάφραση Εἰρήνορ)
Δρ. 10.—
Ἄδ. Δ. Παπαδήμα : Τὸ Πνεῦμα τῆς Γνώσεως
(Μιὰ ἀπάντησις εἰς τὸ «Ἐλεύθερον πνεῦμα»)
Δρ. 5.—

ΕΤΟΙΜΑΖΟΥΝΤΑΙ

- Μ. Βισάνθη : Μετανάστες (Διηγήματα)
Ν. Κατηφόρη : Ὁργὴ Θεοῦ (Νουβέλλα)
Α. Παπαδήμα : Εἰσαγωγή εἰς τὴν νεοελληνικὴν λογοτεχνίαν

ΔΡΧ. 3